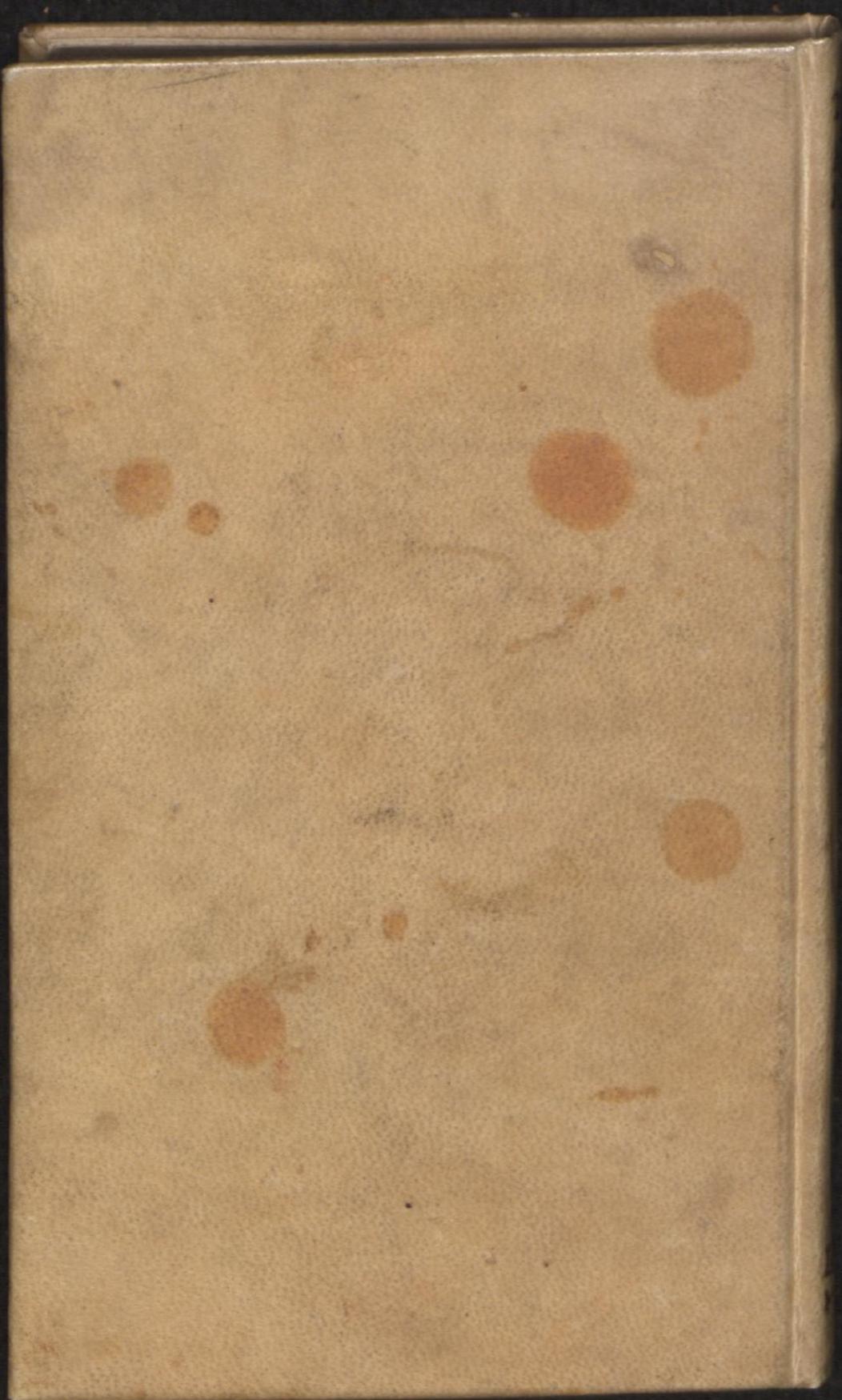

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 748 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 748 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 748 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 748 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.

LN 748 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 748 8°

L.N. 748.

5-89

8°

BOX

DA BOX

LN 748

Kay Høegs eks.

Nicolaj Hemmingij
ANTIDOTVM
ADVERSVS PE-
STEM DESPERA-
TIONIS.

*Adjuncta est eiusdem authoris
brevis repetitio de vniver-
sali gratiâ.*

Rostochij typis Myliandrinis.

Anno cI. I. IC.

Dei
cord
la fr
Dei
bili
uini
e
seri
muli
tunt
empi
stori
chin
pior
gant
exen
ruan

Kay Høegs Samling
1970.

Ad lectorem.

UPLEX ESSE IN
Ecclesia militante, genus
hominum: unum piorum,
impiorum alterum, sacra
testantur literæ. Illi quidem
Dei iustitiam ita considerant, ut à miseri-
cordia eius non recedant: atq; ita tranquil-
la fruuntur conscientia quiete: Hi eandem
Dei iustitiam ita contemplantur, ut horri-
bili fremitu et metu iusti ac seueri iudicij di-
uini, à misericordia Dei turpiter deficiant,
et excidant. Quò autem pij, solius Dei mi-
sericordia sese conseruari sciunt certius: eo
multo quām impij, à Diaboli insidij impe-
tuntur miserabilius et acerbius. Cuius ex-
empla plurima Vobis suppeditat Sacra hi-
storia. Ad eiusmodi autem insultus et ma-
chinationes Diaboli, muniendi sunt animi
piorum, ut extentionibus tandem emer-
gent, uictores firmius consistant, ayls q; suo
exemplo profint: quod si uero aliquando
ruant, fortiores tamen surgant: nec cum

A . 2

Pha-

Pharaone, Saule, Iuda, Simone & alijs, ab
agnitâ Dei misericordiâ desperent. Talia
animorum infirmorum remedia proponit no-
bis uir absolutæ doctrinae & pietatis NICO-
L AV S H E M M I N G I V S in breui de
desperationis antidoto tractatu: quem, cùm
mibi ab amico quedam meo communicare-
tur, ideo inscio authore (in quo facile apud
illum excusationem mereri me puto) edere
uolui, ut communibus studijs consulerem.
Videbam enim huic uiri monumenta ba-
ctenus quidem edita, in omnium propè stu-
diosorum manibus uersari ac legi: ea uero,
quæ lucem adhuc nondum uiderunt, cùm
adhuc in liturâ essent, diligentissimè colli-
gi ac describi. Tu igitur, lector beneuole,
hoc meum consilium, à quo non alienum est
aliorum literatissimorum hominum iudi-
cium, probabis, autori uero de Ecclesia benè
merenti uitam longiorem precaberis. Vale
& nobilissimo ac utilissimo hoc scripto feli-
citer perfruere.

Samuel Selfisch
Junior.

AN-

da
git
ora
ne
in
hoc
que
um
mo

s, ab
alia
no-
CO-
si de
cùm
are-
spud
dere
em.
ba-
stu-
uerò,
cùm
colli-
uole,
m est
iudi-
benè
Vale
feli-

AN-

ANTIDOTVM
ADVERSVS PE-
STEM DESPE-
RATIONIS.

 VOD CHRI-
stus in agone mortis
suis discipulis man-
dauit, ad nos quoq; pertinere co-
gitemus. Vigilate, inquit, ℒ
orate, ne introēatis in tentatio-
nem: quibus verbis; et quantis
in periculis versemur, donec in
hoc mundo peregrinamur; ℒ
quantâ diligentia cauere hosti-
um insidias oporteat; ℒ quo-
modo id fieri debeat; significa-

A 3 tur.

ANTIDOTVM.

tur. Vigilandi verbo, non so-
lum nos hostes habere, et ab ho-
stibus cingi, verum etiam sum-
mum studium adhibendum es-
se, in cauendis hostium, Sata-
nae, carnis, mundi, insidiis mo-
nemur, ne quo modo acerrimi
isti hostes nos inuadant, fidem
euertant, conscientiam vastent,
ac spolient nos vestimentis illis
candidis, quibus Christus Spon-
sus noster nos ornauerat. Bea-
tus (ait Dominus in Apocalyp.
16. 15.) qui vigilat & custodit
vestimenta sua, ne nudus am-
bulet. Sunt autem vestimenta
Chri-

ADVERSVS DESPER.

Christianorum, iusticia et sanctitas. Iusticia induitur per fidem: obedientia enim Christi, quae est Christianorum iusticia, credenti imputatur. Sanctitas induitur per Spiritum sanctum: Credentes enim, & iustificati fide, donantur Spiritu sancto, qui in ijs tales motus creat, qualis ipse est: unde fit, ut nostra obedientia sit spontanea et a laetitia. Hac vestimenta, vult Dominus, ut custodiamus, ne nudi ambulemus, spoliati a nostris hostibus, satana, mundo, carne. Quoniam autem non

A 4 est

ANTIDOTVM

est humanarum virium, tantis & tam in manibus hostibus occurrere, iubet nos dominus orare, ut quod ex nobis non possumus, in Christo facile valeamus. Confidite, inquit, ego vici mundum, Iohannis deceimo sexto, Versu trigesimo tertio. Huc respexit Iohannes, cum scriberet I. Iohannis 5. 4. Hec est victoria, qua & vincit mundum, fides nostra. Ut enim fide Christum possidemus; ita Christi virtute hostes nostros spirituales superabimus. Quare cum semper oppugnamur ab hostibus,

A D V E R S V S D E S P E R .

bus, semper orabimus, ut Christus vicit over nobis semper ad sit, ne ab hostiis nostris unquam expugnemur. Et quia s^æpe labimur (tanta est enim carnis nostrae infirmitas, tanta mundi peruersitas, tanta Satanae insidiae) duo in primis cauenda sunt. Vnum, ne lapsi immoremur in peccato. Nam quo diutius in cœno peccati voluntamur, eò difficiilius inde eluctamur. Alterum, ne circumuenti ab hostiis, & diutius in peccati cœno detenti, desperemus veniam. Nam prima salus est, citò resi-

A 5   piscere,

ANTIDOTVM

piscere, & declinare culpam:
secunda, non desperare veniam.
Nam desperare veniam, extre-
mum malorum est. Ut autem
hic scopulus desperationis dili-
gentius à nobis caueatur, vi-
sum est mihi hoc tempore reme-
dia aduersus desperationis ve-
nenum ex apotheca Dei, id est,
scriptura sancta colligere; ac
dicam:

Primum, quid sit desperatione,
& quam horrendum ma-
lum sit.

Deinde, quomodo "occurren-
dum sit desperationi, ne ho-
minem in mortem æternam
præcipitet." De

ADVERSUS DESPER.
DE PRIMO.

Desperatio (de qua nobis hic sermo
erit) est horribilis mentis & cordis
seu conscientiae trepidatio , ex sensu irae
diuinæ propter peccatum concepta, cum
metu æternæ damnationis , sine ulla ex-
pectatione ueniae. Tristissima exempla in
Cain & Iuda conspicuntur. Utq[ue] enim
desperationis gurgite absorptus est. Cain
oppressus sensu irae diuinæ & metu æter-
næ damnationis exclamat : Maior est
iniquitas mea, quam ut ueniam conse-
quar. Judas, pro d[i]o domino, pœnitens
quidem, sed non resipiens ait: Peccavi,
tradens sanguinem iustum. In Cain ex
desperatione nascitur obduratio, cum ex-
tremo contemptu Dei & Ecclesiae. In
Iuda ex desperatione nascitur homici-
dium. Nam hic magnitudinem doloris
non sustinens strangulauit seipsum. In

A 6 his

ANTIDOTVM

bis duobus exemplis initia desperationis diuersa sunt. In Cain enim initium desperationis fuit hypocrisis, & opinio meriti, cuius natura est, eos omnes extremè odisse & persequi, qui suas superstitiones non sequantur. Id quod Iohannes, 1. Iohann. 3. 12. his uerbis indicat. Cuius gratia occidit (scilicet Cain) cum? (scilicet fratrem suum) Quia opera eius mala erant, fratris autem iusta. Hypocrisin igitur Cain exceptit odium fratris iusti, odium fraternum secutum est fratricidium. Hinc conscientia mala tortuerat animum, quam comitatur desperatione de ueniâ: quæ postquam induruit, factus est Cain summus contemtor Dei, & persecutor Ecclesiæ. Huius exemplum multi tyranni hodiè in Papatu imitantur. Atque ita Cain magnam catenam scelerum texuit, uidelicet præsumptionis de merito, odij fraterni, fratricidij, desperationis,

ADVERSUS DESPER.

rationis, obdurationis, contemptus Dei,
& persecutionis Ecclesiae. In Iuda ini-
tium desperationis seu primus gradus
fuit diffidentia, quæ est mater auaritiae.
Nam ubi uera fides est promissionis di-
uinæ, nullum locum habet auaritia, quæ
idolatria à Paulo dicitur. Hæc auari-
tia à diffidentiâ nata sollicitat Iudam
ad furtum, ut semper aliquid decerpserit
furtim ex ijs, quæ Domino in subsidium
à pijs hominibus donabantur. Hinc est
quod adeò fremuit, cum uideret Ma-
riam sororem Lazari effundere pretio-
sum unguentum in pedes Iesu. Quare,
inquit, hoc unguentum non ueniret tre-
centis denarijs, & datum est pauperi-
bus? Dixit autem hoc (ait Euangelista
Iohan. 12. 5.) non quod pauperum ipsi
cura esset, sed quia fur erat, & marsu-
pium habebat, et ea, quæ mittebantur,
portabat. Ab hoc fremitu aduersus

A 7 plam

ANTIDOTVM

piam fœminam, quæ unxit Domini pedes, in proditionem Domini prolapsus est, hinc in desperationem, hinc in laqueum, quo se strangulauit. Coniunxit ergo Iudas multa peccata, uidelicet dif- fidentiam, auaritiam, furtum, iniuidiam, proditionem, desperationem, & homicidium. Horum omnium scelerum maximum fuit desperatio. Quodnam enim maius malum esse potest, quam negare misericordiam Dei? quod est spoliare Deum suâ gloriâ. Qui de veniâ peccatorum (ait Augustinus) desperat, negat Deum esse misericordem: magnam iniuriam Deo facit, qui de eius misericordia diffidit: quantum in se est, ne- gat, Deum habere charitatem, uerita- tem, potestatem, in quibus tota spes mea consistit, scilicet in charitate adoptionis, in ueritate promissionis, & in potestate redemptionis. Et Bernhardus ait: de- speratio

ADVERSVS DESPER.

Speratio auget peccatum : desperatio maior est omnibus peccatis : desperatio peior est omni peccato.

Porro desperationi duo opponuntur, uidelicet bona recta q̄ spes ex uerbo Dei per Spiritum sanctum concepta, et peruersa securitas. Illa salus est animæ : hæc pestis. Est autem bona et realis spes firma expectatio æternæ uitæ, et beatitudinis, propter Christum, qui fide apprehenditur. Contrà uero, peruersa securitas est, cum homo ideo indulget peccatis suis, quia scit D E V M esse misericordem : quod quid, quæso, aliud est, quam Deum contemnere, et pretiosum Christi sanguinem pedibus calcare? Non enim effudit sanguinem suum in ara crucis, ut tu indulgeas libidini tuae, auaricie, furto, tyrannidi, sed ut à peccato declines, et secteris justitiam. Ab hac igitur securitate peruersa dehortatur

ANTIDOTVM

hortatur sapiens Syracides. 5.4. Ne di-
xeris, peccavi, et quid mibi acerbum
accidit? Dominus patiens est, non te
dimittet, de uenia ne sis nimium securus,
ut peccata peccatis cumules. Ne dicas,
misericordia eius plurima est, magnitudi-
nē peccatorum meorū mihi ignoscet. Ra-
tionem subjungit. Quia, inquit, tām ira,
quām misericordia ab eo properabit, ac
super sceleratos furor ejus requiescat. Sa-
piens ut non vult, cūm ita loquitur, ho-
mines de remissione peccatorum, sine ve-
niā dubitare; ita non vult eos abuti mi-
sericordiā Dei ad licentiam peccatorum.
Ideo mox apponit saluberrimum consi-
lium: non differas, inquiens, conuerti
ad Dominum, nec diem ex die ducas.
Fugienda est igitur peruersa securitas
seductrix ac pestis animæ. Nemo, ait
Augustinus, peruersè sit securus, ista
enim duo occidunt animam: aut despe-
ratio, aut peruersa spes.

ADVERSVS DESPER.

DE SECVNDO.

Præclarè dictum est ab Augustino de pœnitentia: Quicquid feceris, quantumcumq; peccaueris, adhuc in vitâ es: unde te omnino, si sanare nolle, Deus auferret: qui enim clamando tibi persuasit, ne recederes, parcendo clamat, ut redeas. Hac tenus Augustinus. Quapropter omnino statuendum est, quod quamdiu homo viuit, quantumvis magnus peccator, si confugerit ad misericordiam in verâ pœnitentiâ, verè recipiatur in gratiam. Gratia enim superat peccatum, ut magnum, multum & horrendum sit: nec Deus delectatur morte peccatoris, sed ut conuertatur & viuat. Filius Dei dicit Luc. 5. 32. Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam. Item Matth. 11. 28. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis,
ego

ANTIDOTVM

ego refocillabo vos. Cum his congruit dictum Domini. Ezech. 18. 27. In qua cunq; die conuersus fuerit homo à viâ suâ pessimâ, omnium iniquitatum ejus obliuiscar. Et Esa. 43. 25. Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum cuorum non recordabor. Dominus & Magister noster Iesus Christus, docens nos orare, remedia efficacissima aduersus desperationem nobis commendat. Primum enim cum jubet nos compellare Deum patrem nostrum, vule ut agnoscamus paternum ipsius animum erga nos, ut qui pater est, nos autem filii ejus. Iam autem cum nullus filius verè & seriò resipiscens, de voluntate patris sui erga se dubitare potest, neq; nos dubitare debemus de tam boni patris clementiâ. Hic affectus Dei patris erga quemlibet peccatorem resipiscensem pingitur in parabolâ de filio Prodigo

Luc. 15.

ADVERSUS DESPER.

Luc. 15. & David Psalm. 103. 13. ait:
Quemadmodum miseretur pater filiorum, miseretur Dominus timentium se.
Deinde Dominus juber nos precantes dicere: Dimitte nobis peccata nostra, quod sane non faceret, nisi vellet peccata remittere. Vnde Augustinus: Cur docuisset ipse dominus orantes dicere: Dimitte nobis debita nostra? nisi ipse misericors perseveraret, qui nos ab hac preicatione non vult deficere. Præterea jubet nos petere liberationem à malo: vult igitur nos liberare, modò in seriâ pænitentiâ ad illum confugerimus. Hæc breuiter dicta sunt de communi remedio aduersus omne peccatum, quantum cunque aut qualem cunque fuerit, siue malitiæ, siue infirmitatis, siue ignorantiae. Iam autem quoniam in alijs atque alijs possunt esse aliae atque aliae desperationis causæ, secutus peritos medicos, qui omnium primum

A N T I D O T V M.

mum conantur causas morborum amo-
uere, causas desperationis inquiram, atq;
ijs remedia ex verbo Dei opponam: quo
homo desperabundus erigatur in spem
ueniae, & vincat tristissimum despera-
tionis malum. Videntur autem mihi
principia desperationis causa haec sex.
Prima, Enormitas peccatorum.
Secunda, ignoratio voluntatis
Dei.

Tertia, opinio particularitatis.
Quarta, Opinio peccati in Spi-
ritum sanctum commissi.
Quinta, Moles calamitatum sine
intermissione.
Sexta, Inueterata, & longissima
peccandi consuetudo.

*Si has causas desperationis sustuleri-
mus, facilime sanabitur desperabundus.*
De prima causa despera-
tionis.

Prima

ADVERSVS DESPER.

Prima causa desperationis, ut proponimus, est Enormitas peccatorum; quæ quis perpetrauit, quibusq; se non Dei seruum, sed peccati et Diaboli mancipium declarauit. Qui facit peccatum, (ait Dominus Iohan. 8. 34.) Seruus est peccati. Seruus autem peccati, Diaboli mancipium est, eiq; militat, qui turpitudine peccatorum delectatur in contumeliam Dei. Ex quo patet quam abominabile malum sit peccatum, et quam graue, adeò ut omnes creaturæ, ne minimum quidem peccatum suis meritis possint expiare. Quid ergo hic homini faciendum, sibi conscienti horrendi mali? in apothecam, id est, in sanctuarium Dei oportet eum ingredi, ibique antidota contra desperationem, quæ ex enormitate & abominatione peccati oritur, querere. Est autem apotheca seu sanctuarium Dei, ipsa Ecclesia Dei, in qua

ANTIDOTVM

qua sonat verbum Dei, quod verbum sex
rerum oppositarum comparationes habet:
quarum singulæ facilimè mederi despe-
rationis malo, quod ex enormitate sce-
lerum nascitur, possunt.

COMPARATIONES autem hæ sunt.

1. Peccati & gratiæ.
2. Miseriæ hominis & miseri-
cordiæ Dei.
3. Debiti & solutionis.
4. Adam & Christi. (nis.)
5. Inimicitiæ & reconciliatio-
6. Morbi & medicinæ, seu æ-
groti & medici.

In his videndum est, quæ pars po-
tentior & efficacior sit, & quæ impoten-
tior & minus efficax.

Prima

ADVERSVS DESPER.

Prima collatio est peccati & gratiae. Sit sane enorme peccatum tuum, si homines respicis, quorum peccata, quam tua, leuiora, minora, & pauciora videntur pondere & mensurâ: attamen absit, ut excedat gratiam Dei, quæ mensuram & pondus peccati totius mundi in infinitum excedit & superat. Nequam ergo tuum peccatum potentius est ad damnandum, quam gratia Dei ad saluandum. Noli hoc scelus committere, ut existimes peccatum totius mundi, ne dum tuum solius majus esse gratiam: fidem adhibe Spiritui sancto in Paulo loquenti Roman. 5. 20. Vbi inter cetera hanc auream sententiam toto pectore amplectendam habet: Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia, hoc est, vehementer & supra omnem modum exuperat gratia supra peccatum. Loquitur autem Paulus non de peccato
vnus

ANTIDOTVM

vnius hominis, sed de peccato totius mundi, quod peccatum si superat gratia, ut reuerâ, teste Spiritu sancto, superat peccata totius mundi, cur non tuum, quantumuis magnum & triste peccatum, superaret? Gratia hoc loco est gratuitus fauor Dei & benevolentia, quâ omnia peccata hominis conuertentis se ad Deum per fidem in Iesum, absorben- tur. Nam Deus pater omnes resipiscen- tes charos habet in dilecto. Nunquam proinde ita peccatum abundare potest, quin gratia, quâ Deus nobis remittit peccatum, propter mortem filij, & impu- er justiciam filij sui, sit multò abunda- tior, adeò ut à peccato superari nullo modo queat. Hæc collatio peccati & gratiae, ut clypeus fortissimus oppona- tur desperationi. Proinde ergo, quando enormitas peccatorum tuorum te ad des- perationem sollicitat, noli arguere Spir- tum

tur
da
ren
non
co
tio
gra
ris,
ter
nis,
mi
igit
qua
tur
hun
mis
seri
fieri
vin
145

ADVERSVS DESPER.

tum sanctum in Paulo loquentem, mendacij: sed potius statue, illum esse doctorem veritatis, ut magister noster eum nominat, & certissimo certius persuadet tibi, gratiam in infinitum esse potentioram, quam tuum peccatum: ad quam gratiam, si in verâ pœnitentia confuges, saluus eris, & beatus in omnem æternitatem.

Secunda collatio est miseria hominis, ex misericordia Dei. Miseria hominis est justa peccati pœna. Sublato igitur peccato ex gratiâ, soluitur pœna, quæ est humana miseria. Tametsi igitur ingens est, & grauissima miseria humana: tamen nullo pacto major est misericordia Dei. Nam cum hæc misericordia omnia DEI opera excedat, fieri non potest, ut à miseriâ humana vincatur. Sic enim scriptum est Psalm: 145. Vers. 9. Bonus est Dominus

B

omni-

A N T I D O T V M.

omnibus, & miserationes ejus super omnia opera ejus. Causa hujus immensæ misericordiae Dei ῥεγγαρχηκη quidem, id est, exterius mouens, ut obiectum, est miseria humana: ῥεγγαρχηκη vero, id est, interius urgens, est bonitas & amor, quo D E U S humanum genus, ut nobilissimam suam creaturam, creatam & formatam ad imaginem & similitudinem suam, complectitur. De hoc amore D E I erga genus humanum testimonium perhibet Dominus noster Iohann. 3. 16. cum ait: Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat; sed habeat vitam eternam. Misericordiam ergo humanam, cuius extremus gradus est aeterna condemnatio, absorbet misericordia Dei ex intimo amore profecta proprie mortem filij, id est, in omnibus, qui in verâ pœnitentiâ, ad

Deum

ADVERSVS DESPER.

DEVM conuertuntur: nam alios omnes, hoc est, incredulos, ira Dei semperna obruet: non solum propter peccatum contra legem DEI commissum, sed etiam, idq; multò magis, propter contemptum remedium aduersus peccatum: quod remedium Euangeliū promiscuè omnibus offert. Porrò de misericordiâ Dei, quæ multò potentior est nostrâ misericordiâ, teneantur hæc dicta Davidis Psalm. 32. 5. Misericordiâ Domini plena est terra. Item. 130. 7. Apud Dominum est misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Item. 144. 9. Suavis Dominus vniuersis, & miserationes ejus super omnia opera ejus. Item 8. Miserator & misericors Dominus, tardus ad iram, & multum misericors. Item. 103. 13. Quemadmodum miseretur pater filiorum, misertus est Dominus clementium se. Item. Psalm: 103.

B 2

7. Mi-

ANTIDOTVM.

7. Misericordia Domini ab æterno
usque in æternum, super timentes eum.,
Item. Psalm: 103. 11. super altitudinem
cœli à terra corroborauit misericordiam
suam super timentes se. Huc addam dul-
cissimum dictum Domini, quod est
Esiae 49. 15. Nunquid obliuiscetur
mulier infantis sui, ita ut non misereatur
filij veteri sui? et si illa oblita fuerit,
ego tamen non obliuiscar tui. Dictum
Augustini, consolatione plenissimum:
Cain dicit: major est iniquitas mea,
quam propitiatio: mentiris Cain
(ait Augustinus) Nam Dei miseri-
cordia maior est omnium peccatorum
misericordia. Fulgeneius præclare dicit:
DEVS noster sic est misericors &
bonus, sicut infinitus & inuictus. Pro-
inde bonitas inuicti non vincitur, &
infiniti misericordia non finitur. Item, ju-
stus est Deus & misericors: sicut ergo
potest per justiciam damnare auersum:

ADVERSVS DESPER.

sie potest per misericordiam semper saluare conuersum. Basilius Magnus magnitudini peccati opponit $\tau\delta$ μέραθρ τελέευς Dei, & multitudini peccatorum $\tau\delta$ ωλῆθρ οικτρόμενον Dei. Si ergo illam ponderare, & hos numerare poteris, despera. Ad hanc magnitudinem misericordiae, ad hanc multitudinem miserationum homo cogitans de suae miseriæ pondere & numero confugiat, & dicat vero corde: Miserere mei, secundum magnitudinem misericordiae tuæ, & secundum multitudinem miserationum tuarum, dele iniquitates meas: nam si iniquitates obseruaueris Domine, quis sustinebit? sed apud te esse propitiatio & copiosa redemptio. Hic locum habet dictum Augustini: Non timet accessurus ad Deum aliquas iniquitates suas, tantummodo accedat pleno corde, & desinat facere, que antea faciebat,

A N T I D O T V M .

ciebat , & non dicat : illa iniquitas mibi
non dimittetur .

Tertia collatio , est debiti & solu-
tionis , seu culpa & satisfactionis . Pec-
cata nostra debita nominantur propter
similitudinem . Ut enim debita ciuiliter
obligant ad solutionem , vel paenam : ita
peccata spiritualiter obligant ad satis-
factionem , aut ad paenam aeternam .
Nam ita peccata nostra nos reatu ob-
stringunt apud Dei tribunal , & debito-
res constituisse , ut nulla spes sic obtinen-
da gratiae , nisi per satisfactionem . Haec
satisfactione est mors Domini nostri Jesu
Christi , ut sequentia testantur testimonia .
Rom . 4 . 52 . Mortuus est , scilicet Do-
minus I E S V S Christus , pro pec-
catis nostris , & resurrexit propter
justificationem nostram . Iohan . 1 . 29 .
Ecce agnus Dei , qui tollit peccatum
mundi . 1 . Timoth . 2 . 5 . Unus est

Media-

ADVERSVS DESPER.

Mediator Dei, & hominum, Homo
IESVS CHristus, qui dedit seipsum
aut̄ lux̄ pro omnibus. Rom. 3. 27.
Omnes peccauerunt, & destituuntur glo-
riâ Dei, justificantur gratis ipsius gra-
tiâ, per redemptionsm, quæ est in Chri-
sto Iesu, quem proposuit Deus propitia-
torium, in sanguine ejus; in primâ Io-
ban. primo, Versu nono; Sanguis Filij
ejus purga enos ab omni peccato: primâ
Iohannis secundo, Versu secundo: Ipse
est propitiatio pro peccatis nostris,
non pro nostris tantum, sed totius
mundi.

Habemus, quæ sint debita no-
stra, & quæ sit satisfactio: nunc ea in-
ter se conferamus, ut nobis certò con-
stet, siene potentius peccatum ad dam-
nandum, quam satisfactio C H R I-
S T I ad saluandum. Quam potens fit

B 4 peccatum

A N T I D O T V M .

peccatum, tristissima experientia totius mundi testatur. Lex enim peccati nemini parcit, non regibus, non sapientibus, non duxibus, non pauperibus, nulli sexui, nulli etati, nulli nationi parcit: omnes siquidem varijs calamitatibus subiicit, & tandem non solum morte mulctat, verum etiam omnes, qui non per satisfactionem liberantur, obruit aeternis pœnis. Hujusmodi est debitum nostrum, sic mulctat lex peccati omnes, qui illud non soluunt. Attamen ut secundum est, ut horrendum, ut maximum: tamen finitum est, superabile est, et potest in nihilum redigi: nō ergo enim Filij Dei multò potentius est suā bonitate, quam debitum malitiā: multò est fortius ad saluandum, quam debitum ad perdendum: multò efficacius est ad salutem, quam debitum ad damnationem. Non dubito, ait Bernhardus, quin

A D V E R S V S D E S P E R .

quin multò potentior & efficacior sit
mors Christi in bonum, quam peccata
nostra in malum. Qui sic? quia satis-
factio est infinita, immensa: debitum
finitum, & mensurabile. Quomodo, in-
quies, poterit unius hominis mors esse
satisfactio pro tot peccatis totius mundi?
Nonne mors illa finita est? Nonne
temporaria? Nonne jam præteriit?
Fateor quidem, quod mors sit unius ho-
minis, fateorque quod finita sit, quod præ-
terierit; non enim amplius moritur, te-
ste Paulo: attamen mors illa finita, est
infinita satisfactio est infiniti pretij &
valoris: quoniam non est mors puri ho-
minis, qualis Iohannis & Petri fuit:
sed est mors hominis, qui est Deus.
Nam Deus & homo unus Christus
mortuus est, sed in eam naturam, quae mo-
ri poterat. Hinc est quod mors Christi
sit infiniti pretij & valoris, sufficiatque

B 5 ad

ANTIDOTVM

ad satisfactionem pro totius mundi peccatis. Congruebat enim justitiae diuinæ, ut quemadmodum unus homo peccauit, ac totam suam posteritatem peccato, & reatu inuoluit: Sic unus homo satisficeret pro peccatis totius mundi, juxta scripturam. Verum quia minimum peccatum potentius erat, quam ut omnes creature possent illud superare, aut pro illo satisfacere: ideo oportuit illum, qui pro illo satisfaceret, esse verum Deum, & verum hominem: ut posset, quia Deus: deberet, quia homo, personam totius mundi sustinens. Etsi ergo hic homo IESVS Christus semel mortuus esset, tamen ipsa mors perpetuò valeat, ad saluandos omnes, qui ad Deum in verâ pœnitentiâ configurerint. Heb. 10. 14. Vnâ oblatione consummauit in æternum sanctificandos. Item, Vers. 10. Sanctificati sumus per oblationem corporis IESV

ADVERSVS DESPER.

I E S V C H R I s t i , semel peractam,
Item , Vers. 12. Hic autem vnam
pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sed et ad dexteram Dei. Item ,
Heb. 9.28. Christus semel oblatus est ,
ad multorum exhaurienda peccata.
Hinc tandem concludit Apostolus hanc
exhortationem et consolationem Vers.
19. Habentes igitur fiduciam introeundi
in sancta , per sanguinem I E S V
accedamus cum vero corde , in certitudine fidei ,
aspersi cordibus a conscientia malâ , teneamus confessionem spei in-
flexibilem : fidelis est enim , qui promisit .
Cum itaque solutio debiti seu satisfa-
ctio pro culpa sit multo major et po-
tentior ad saluandum , quam debitum
et culpa ad perdendum : nemo desperet
ob magnitudinem ; et multitudinem
suorum peccatorum , sed confugiat in

B 6   verâ

ANTIDOTVM

verâ pœnitentiâ ad thronum gratiæ, per fidem in Iesum Christum. Memorabile dictum est Bernhardi in sermone de annuntiacione virginis, pagin. 151. De remissione peccatorum (inquit) validissimū teneo argumentum, Dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis ejus inualuit multò plus, quàm vox sanguinis Abel, clamans in cordibus electorum remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra: nec dubito quin potentior & efficacior sit mors illius in bonum, quàm peccata nostra in malum. Hacenus Bernardus.

Quarta collatio est Adami & Christi. Hanc collationem Paulus i. Corinth. 15. 21. instituit: Ita enim ait: Postquam per hominem mors, per hominem quoq^z resurrectio mortuorum. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, sic & in

A DE ERS VS DESPER

in Christo omnes viuificabuntur. Hic
Paulus opponit inter se Adam &
Christum, tanquam contrarias causas;
quarum sunt contrarij effectus. Ut
enim per Adam peccantem mors per-
uasit in omnes homines: Sic per Chri-
stum justum uita venit in omnes, qui
credunt in eum. Romam. 5. 19. Quem-
admodum per inobedientiam vnius
(Adam) multi constituti sunt peccato-
res: ita obedientia vnius (Christi)
multi constituentur justi. Roman. 5.15.
Nam si vnius delicto multi mortui sunt,
multò magis gratia Dei, & donum per
gratiam, quæ est vnius hominis IESU
Christi, in multos abundauit. Iam ne-
mo Christianus dubitat, quin Christus
Deus et homo, sit potentior ad viuifican-
dum, quam Adam ad mortificandum.
Quapropter quicunqu, desperat veniam,
quantumvis sit magnus peccator, Chri-

ANTIDOTVM

slum consumeliâ afficit, eumq; in ordinem redigit, & infra Adamum collocat, quasi Christus non esset potentior ad saluandum, quam Adam ad perdendum.

Quinta collatio, inimicitiae & reconciliationis, de quâ Paulus ita scribit. Roman. 5. 10. Nam si cùm inimici essemus, reconciliati sumus Deo, per mortem Filij ipsius, multò igitur magis saluabimur per vitam ipsius. Hic Paulus dupl̄em collationem instituit: primam, inimicitiae & reconciliationis: deinde efficaciae mortis & vitæ Christi. Mors Christi est causa reconciliationis: vita, salutis. Hoc Pauli dictum Augustinus nominat arma, quibus expugnatur inimicus, & invictissimum scutum, quo repellitur inimicus desperationem salutis suggestens, multitudine tribulationum & tentationum.

Sexta

A DEERSVS DESPER

Sexta collatio est morbi & medicinae; item ægroti & mediei. Dominus noster se medicum nominat, & omnes malè habentes vocat, & offert ijs suam operam, Matth. capit. vndecimo, Versu vigesimo octauo: *Venite omnes, inquit, qui laboratis & onerati estis, ego refocillabo vos.* Hoe intellexit David, cum in Psalmo centesimo tertio, Versu primo, caneret: *Benedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini Sancto ejus.* Benedic anima mea Domino, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu vitam tuam, qui coronat te misericordia & miserationibus. Christus ergo noster medicus cum sit Dei sapientia, potest curare quosuis morbos. Hinc Fulgentius concludit: *Si peritus est medicus, omnes potest infirmitates*

ANTIDOTVM

mitates sanare , si misericors est Deus
noster , etiam potest peccatum dimittere .
Non est perfecta bonitas , à quā non
omnis malitia vincitur : Non est per-
fecta medicina , cui morbus aliquis incu-
rabilis inuenitur . Scriptum enim tene-
tur in sacris literis Sapient . 7 . 30 . Sa-
pientiam autem non vincit malitia .
Quid ergo putemus , nobis remitti non
posse , cùm propitius sit Dominus omni-
bus iniquitatibus nostris ? aut quid in
nobis aestimamus sanari non posse , cùm
Deus sanet omnes languores nostros ?
Nemo igitur de medico desperans in in-
firmitate remaneat . Nemo misericor-
diam Dei extenuans , in iniquitatibus
contabescat . Apostolus clamat Roman .
capit . quinto , Versu sexto : Christus pro
impijs mortuus est . Ipse Medicus di-
cit Matth . cap . 9 . Versu decimo tertio :
Veni in hunc mundum peccatores saluos
facere .

ADVERSVS DESPER.

facere. Matth. capit. decimo octavo,
Versu vndecimo: Veni saluare, quod pe-
rieran. Qualecunq; sit ergo, & quan-
tumcunque peccatum, non potes*&* ineu-
rabile manere, modo Christus medicam
manum adhibeat. Hie ergo ab aegroto
quærendus & orandus es*&*, juxta di-
ctum Esai. quinquagesimo quinto, Versu
sexto: Quærite Dominum, dum inue-
niri potes*&*, inuocate eum, dum prope
es*&*. Derelinquat ergo impius viam
suam, & vir iniquus cogitationem
suam, & conuertatur ad Dominum, quia
multus es*&* ad ignoscendum. Relinquit
ergo impius viam suam, qua peccat: re-
linquat iniquus cogitationem suam, quâ
de remissione peccatorum desperat, &
secundum Prophetæ dictum conuertatur
ad Dominum: quia multus es*&* ad igno-
scendum. In hoc multo nibil deos*&*, in
quo es*&* omnipotens misericordia, &
omni-

ANTIDOTVM

omnipotentia misericors. Imitetur ergo
peccator exemplum Davidis Psalm. 6.3.
*In hunc modum precantis: Miserere
mei Domine, quoniam infirmus sum:
sana me Domine, quoniam conturbata
sunt omnia ossa mea: quasi dicat: Ego
infirmus sum, tu medicus: sana me ergo
ad te confugientem ex mandato tuo.* Et
alibi ait Psal. 51. 1. *Miserere mei Deus
secundum magnam misericordiam, &
secundum multitudinem miserationum
tuorum, dele praevaricationes meas, hoc
est, peto Domine Deus magnam mis-
ericordiam tuam, quia sentio magnam
miseriam meam. Peto magnam medi-
cinam tuam contra plagam magnam
meam, peto multitudinem miserationum
tuorum, contra multitudinem iniquita-
tum mearum. Tu etiam solus sanas
contritos corde, & alligas contritiones
eorum, cum sis bonus vniuersis, & mis-
erationes*

ADVER'SVS DESPER.

rationes tuæ excedant omnia opera tua.
Psal. 145. 9. Huc addam memorabile
dictum Augustini ex Psal. 102. Omni-
potenti medico nullus languor insanabi-
lis occurrit: tantum enim doctiori te si-
ne, manus ejus ne repellas: nouit quid
agit: non tantum deleteris, cùm fouet,
sed toleres, cùm secat.

Hæ sex collationes semper animis
nostris sint infixæ, has cogitemus, quo-
ties precamur: Dimitte nobis debita
nostra, & statuamus vero corde, miseri-
cordiam Dei potentiorem & efficacio-
rum esse nostrâ miseriâ: statuamus gra-
tiam supra omnem modum exuperare
peccatum totius mundi, statuamus pre-
mium solutum pro debitâ nostris, esse mul-
tò majus & potentius debito, & satis-
factionem culpâ: statuamus Christum,
secundum Adamum, potentiorem esse ad
vivificandum, justificandum & saluan-
dum,

ANTIDOTVM

dum, quām Adamum primum ad occi-
dendum, condemnandum & perdendum.
Denique statuamus, reconciliationem
nostrī cum Dēo superare inimicitias, quæ
fuerunt, & medicinam morbo hominis
esse potentiorē. Hinc proinde disca-
mus, quām suavis sit Dominus, & quām
beatus sit, qui sperat in eo.

De secundā causā despe- rationis.

Secunda causa desperationis, ut pro-
posuimus, est ignoratio voluntatis Dei,
quam sola scriptura nobis patefacere po-
tescit: quare testimonia scripturæ de hac
consulamus, quæ desperationi facile,
modò fidem illis adhibeas, mederi possunt.
Proponamus ergo aliquot illustria testi-
monia scripturæ, de voluntate Dei erga
nos homines. 1. Timoth. 2. 4. clare scri-
bitur: Deus vult omnes homines saluos
fieri,

ADVERSVS DESPER.

fieri, et ad agnitionem veritatis venire;
vnus es ē enim D E V S , vnus es ē
mediator Dei & hominum, homo Iesus
Christus, qui dedit seipsum in pretium
redemptionis pro omnibus. Hic tres or-
dines facit Paulus: in supremo Deum
collocat; in medio Christum redempto-
rem cum pretio redemptionis; in infimo,
non partem humani generis, sed totum
humanum genus, seu omnes homines col-
locat. Quicunque ergo se hominem agno-
scit, sciat se in eorum numero esse, pro
quibus mediator intercedit, et dat pre-
mium redemptionis. Quomodo autem hoc
premium redemptionis singulis applican-
dum sic, docet Apostolus, cum ait: Deus
vult omnes homines in agnitionem ve-
ritatis venire. Et autem agnitio ve-
ritatis notitia et fiducia misericordiae
Dei, propter premium redemptionis, quod
Christus mediator Dei & hominum pro
omnibus

ANTIDOTVM

omnibus hominibus semel soluerat in arâ crucis. Quicunq; ergo venit in agnitio-
nem veritatis, & firmâ fiduciâ recumbit
in unicum nostrum mediatorem IESUM
Christum, absolvitur ab omnibus pecca-
tis suis, ornatur iusticiâ Christi, accipit
arrhabonem hæreditatis, spiritum San-
ctum. Quare non est, quod quisquam
desperet veniam, cum constet, DEVM
omnes velle saluos fieri per hunc IESUM
Dominum nostrum, qui eius membra
efficiuntur per fidem. Cum hoc Pauli
dicto congruunt plurima scripturæ testi-
monia, ex quibus pauca quædam con-
firmandæ fidei nostræ causâ hic appo-
nam. Ezech. 33. II. Nolo, ait Dominus
DEVS, mortem peccatoris, sed ut con-
uertatur à viâ suâ & viuat. Iohan. 6.
40. Hæc est voluntas patris mei, vt
omnis, qui videt filium, & credit in eum,
habeat vitam æternam. 2. Pet. 3. 9.
Deus longanimis erga omnes, non volens

ADVERSVS DESPER.

vollos perire, sed omnes ad pœnitentiam recipere. Hanc Dei voluntatem, quā Deus verè vult omnes homines saluos fieri, confirmat etiam mandatum Dei, Matib. 17. 5. iubentis, ut omnes audiant filium: Item, Mandatum Christi, Marc. 16. 15. amandantis Apostolos suos: Ite, inquit, in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: Qui verò non crediderit, condemnabitur. Hæc testimonia, & similia de voluntate Dei, volentis omnes, qui crediderint, saluos fieri, non sinamus nobis eripi ullâ sophisticâ. Si enim hæc est veræ, sicuti est verissima: Deus vult omnes homines saluos fieri; profectò falsa erit hæc: Deus non vult omnes homines saluos fieri. Non sunt enim in DEO contradictoriae voluntates. Quare cum promissio gratiæ edita per filium

ANTIDOTVM

lium sit vniuersalis, vt jam demonstratum es^t: nemo cogitet, aliam esse arcam uoluntatem patris, quæ pugnet cum voluntate ipsius patrificata, voce filij eius IESV Christi. Is enim es^t verax nuncius, & testis voluntatis Dei patris. Hinc ergo consolationem petamus aduersus desperationem, quam teneamus tanquam ancoram inter fluctus & procellas tentationum: quod si fecerimus, nunquam euertemur, nunquam dimouebimur loco, nunquam cedemus contrarijs ventis. O felices nos! si hanc doctrinam de voluntate Dei intimis sensibus & peccatoribus infigamus, vera fiducia in Deum recumbentes.

De tertia causâ desperationis.

Tertia causa desperationis es^t multis cogitatio paucitatis electorum. Nam

cùm

ADVERSVS DESPER.

cum audiunt. Matth. 20. 16. & 22. 14.
scriptum esse: Multi sunt vocati, pauci
vero electi: statim trepidant & dubitare
incipiunt, an sint in illâ paucitate electo-
rum. In hunc scopulum multi impege-
runt adeo, ut planè de veniâ desperarent,
putantes Deum exarâsse, nescio quas
fatales tabulas ante mundum conditum.
Sed hi in magno errore versantur. Di-
ctum domini: multi sunt vocari, pauci
vero electi, nequaquam vniuersali gra-
tia, & dicto Pauli 1. Timoth. 2. 4.
Deus vult omnes homines saluos fieri,
& alijs similibus testimonijis de vniuer-
sali gratiâ aduersatur. Sed sententia
dicti Christi ex circumstantijs locorum,
vbi ponitur, petenda es, Matth. vi-
gesimo, versu 6. Confertur regnum cœ-
lorum, hoc es, Ecclesia patrifamilias,
qui conduxit mercenarios in vineam
suam: conduxit autem omnes, quos in-

C

uenit

ANTIDOTVM.

venit otiosos. Matth. 22. 14. Confertur regnum cælorum, hoc est, Ecclesia regi, qui fecit nuptias filio suo. Verobiq; prædicatur gratia vniuersalis, & bonitas Dei erga vniuersos, & simul accusatur magnitudo ingratisudinis maxima partis humani generis. Prædicatio gratiæ vniuersalis est: multi sunt vocati. Accusatio ingratisudinis, & querela Christi, de paucitate bonorum est: Pauci vero electi, id est, credentes & sinceri Dei cultores. Congruit hæc querela, cum ea quæ est Matth. 23. 3. Quoties volui te congregare, ut gallina congregat pullos suos? & noluisti. Si noluit, non necessitate, sed crimine præuale voluntatis periret. Sunt qui putant, hanc doctrinam de vniuersali gratiâ pugnare cum doctrinâ prædestinationis: & clamitant, eos cuætere doctrinam prædestinationis, qui docent vniuersalem gratiam, sed falluntur.

ADVERSVS DESPER.

luntur. Utramque doctrinam docemus: nam & vniuersalem gratiam prædicamus, & prædestinationem electorum factam esse, antequam jacerentur fundamenta mundi, agnoscimus, ut Paulus docet ad Ephes. i. Quid dico, agnoscimus? immo statuimus, prædestinationem esse solidissimum fundamentum salutis nostræ, ad quam semper, & præsertim in agone mortis, tanquam ad sacram ancoram configimus. Sed non hæremus cum Zenonis familiâ, in voculâ prædestinationis seu electionis: sed modum prædestinationis ex electionis ex Paulo prædicamus. Hic enim Eph. i. 4. modum disertis verbis tradit. Elegit nos, ait, in Christo ante constitutionem mundi. Item Ephe. i. 5. Prædestinavit nos in adoptionem per Christum IEsum. Item Ephes. 6. Charos nos fecit in dilecto, in quo habemus redemptionem

ANTIDOTVM

per Sanguinem eius. Hic Paulus clarissimè prædestinationem definit, pronuncians Deum nos prædestinâsse saluti per Christum & in Christo. Per Christum quidem, ut mediatorem & Auctoritatem in Christo vero, ut in capite, & cum capite, cuius membra efficimur per fidem. Nam cum fide inscrimur Christo, eius membra efficimur, atq; ideo prædestinati & electi, quia membra Christi sumus.

Ex his concludo non Stoicam, sed Christianam definitionem prædestinationis, hanc videlicet: Prædestination est ordinatio DEI, quâ ipse ante constitutionem mundi, secundum beneplacitum & consilium voluntatis suæ per Christum, & in Christo destinavit vitæ aeternæ omnes in Christum redemptorem credituros, ut sint sancti, & immaculati eorum ipso, utq; laudem gloriae, gratiæ ipsius in omni aeternitate prædicent.

Hinc

ADVERSUS DESPER.

Hinc facile est videre, doctrinam prædestinationis non aduersari voluntati Dei, volentis omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: nec tollere uniuersalem gratiam, quam prædicat Euangeliū; sed potius eam confirmare. Superiora igitur dicta, quæ adduximus de voluntate Dei, volentis omnes homines saluos fieri, illustrantur prædestinationis doctrinā, & prorsus cum eā congruum, ut alibi copiosè à nobis dictum & declaratum est.

Ceterum Stoicæ quorundam prædestinationi multi pii & docti ministri Euangeliū opponunt quatuor hos clypeos: videlicet, mandatum DEI uniuersale, promissionem uniuersalem, Augor uniuersale, & sigillum uniuersale, videlicet baptismum. Ut enim Deus mandat prædicari Euangeliū omnibus gentibus, & promittit omnibus Euangelio

ANTIDOTVM

propter victimam filij, qua facta est
pro toto mundo, salutem: ita etiam iu-
bet hoc beneficium omnibus obsignari per
baptismum. Hec simul continentur in
hoc Domini dicto Mare. 16. 15. Ite in
mundum vniuersum, predicare Euange-
lium omni creatura: qui crediderit &
baptizatus fuerit, saluus erit: qui au-
tem non crediderit, condemnabitur.

De quartâ causâ despe- rationis.

Quarta causa desperationis est opinio
peccati in spiritum sanctum com-
missi, quod est, teste magistro nostro Chri-
sto, irremissibile, & dicitur peccatum
blasphemie, & peccatum ad mortem.
Multi fuerunt et sunt, qui cum non rede-
intelligunt, quae sit huius peccati ratio,
putant se hoc peccato inuolui: ex quo fit,
ut de venia miserrime desperent, sicuti
nostra

ADVERSVS DESPER.

nostrâ aetate accidit cuidam Italo, Francisco Spiræ, qui vocatus Venetias ad Cardinalem, præ metu abjurauit Euangelium, quod antea professus fuerat. Hic miser non rectè definiuit peccatum in spiritum sanctum, quod in Petro apparet, qui etiam præ metu ipsum Christum abjurauerat. Verum ne quis hinc impingat, diligenter ex verbo Dei definitio peccati in spiritum sanctum eruenda est, qualis haec est: Peccatum in spiritum sanctum, est voluntaria rebellio aduersus Christum rectè agnatum, defectio ab Euangeliô, in corde hominis per spiritum sanctum illuminantem obsignato, persecutio Ecclesiæ, spreta & abjecta finaliter Christi hostia, quæ sola peccati expatrix est. Haec definitio collecta est ex multorum locorum Scripturæ collatione, ut alibi notauimus. Dicitur autem hoc peccatum irremissibile,

ANTIDOTVM

non quod sit potentius aut maius, quam
gratia: Nam immota stat hæc Pauli
regula: Gratia superat peccatum: sed
quia non est alia, quam sola Christi vi-
ctima pro peccato, quam qui finaliter
spernit, absq; dubio in aeternum peribit.
Nemo proinde existimet, se peccare in
spiritum sanctum, nisi qui voluntariè
& finaliter renunciat Christo, ac eius
hostiam extremè contemnit, & abjicit,
sine quâ salus nulla speranda est. A
quo peccato liberet nos Dominus noster
Iesus Christus.

De quinta causâ Despe- rationis.

Inter Causas desperationis quinto lo-
co posuimus molem afflictionum sine in-
termissione. Hac enim si non curatur ef-
ficaci remedio, hominem in desperacio-
nem veluti per gradus dejicit. Primum
enim

ADVERSVS DESPER.

enim promissiones gratiae paulatim obliterantur in mente, extinctâ fide. Deinde ingens dolor & cruciatus in corde nascitur, vastatâ conscientiâ : hinc sequitur fremitus cordis aduersus Deum : unde homo tandem in desperationem ruit, quam sequitur æternus animæ & corporis cruciatus in tenebris exterioribus.

Quid ergo remedij habes contra hanc molem calamitatum huic vitæ, ne hominem in desperationem adigat ? Triplex remedium huic male opponatur, videlicet :

1. Consilium Dei.
2. Exempla Sanctorum.
3. Collatio momentanæ crucis & æternæ gloriæ. Item praesentis afflictionis, & æternæ poenæ.

Consilium Dei, quo alios minus, aliós magis, et si pares, si peccata eorum

C5   spedes,

ANTIDOTVM

species, affigit in hac vitâ, non tâm scrutandum, quâm adorandum est: habet enim causas iusti sui consilij. In hoc Dei consilio spectanda sunt duo: Iudicium, & misericordia. Iudicium quidem, quo iuste punit hominem propter peccatum, cum naturæ, tûm personæ: quod quidem in eum finem facit ex paterno amore, ut viam sibi sternet ad misericordiam. Misericordia verò, ut punitus resipiscat & saluetur. Est enim natura Dei, quod mortificet, ut viuifiet: deducat ad inferos, ut in cœlum exalteat. Hæc ergo duo, iudicium & misericordia, excitabunt in afflictio confessionem, invocationem, gratiarum actionem, & Spem. Confessionem, ut dicat cum Davide Psal. 51. 6. Peccavi Domine, & malum coram te feci. Item Psal. 119. 137. Iustus es Domine, & rectum judicium tuum. Invocationem, ut dicat cum Publicano Luc.

18. 13.

A D V E R S V S   D E S P E R .

18. 13. Deus propitius esto mihi peccatori. Item Psal. 25. II. Propter nomen tuum propitiare peccato meo , multum est enim. Item Psal. 51. I. Secundum multitudinem miserationum tuarum dele prauaricationes meas. Gratiarum actionem : Ut dicat cum Job 1. 21. Dominus dedit , Dominus accepit , sic nomen Domini benedictum. Spem deniq; , ut vero cor de sentiat , et dicat cum eodem Job 13. 15. etiam si me occideris , in te sperabo , hoc est , etiam si me extremis calamitatibus subjeceris , non desinam in te sperare. Hec enim mea spes in aeternum non confundetur.

Exempla Sanctorum , qui propter diuturnas afflictiones non defecerunt a fide , sed magis in spem bonam erecti sunt , scientes judicium a domo Dei incipere , sunt obvia : sed omissis alijs , exemplum Lazari , quod Ecclesiae toti notum est ,

C 6   propo-

ANTIDOTVM

proponam, præsertim; quia illud nobis à Christo commendatum est^e Luc. 16. 20.
in hunc finem, ne à Deo deficiamus propter calamitates, quæ incidere possunt in
hac vita. Hic Lazarus fuit pauper,
vulcerosus, et contemptus usq; ad finem
vitæ in hoc mundo. Quid hic fecit La-
zarus? non desperauit, non putabat se
propterea à DEO rejectum, quia sper-
nebatur ab hominibus: non putabat se
ideo abominabilem coram Deo, quia ho-
minibus abominabilis erat, propter mor-
bi sui fœditatem: non putabat se ideo re-
jectum iri à Deo, quia pauper et men-
dicus erat. Quid ergo fecit? hoc ouen-
tus indicat: mortuus deferebatur ab An-
gelis in sinum Abraba. Ergo dum vi-
xit, quantumvis pauper, vulcerosus, et
contemptus, Abrabæ vestigiis instieit,
ut Filius patres: ereditit igitur DEO,
ut Abraham, obediuit Deo, ut Abra-
ham,

ADVERSVS DESPER.

ham, spem habuit ut Abraham, alioqui in locum beatitudinis cum Abraham nequaquam fuisset receptus. Sed dices fortem: hoc singulare exemplum non potest communem regulam præscribere. Respondeo; potest utique: Deus enim justus est & aequalis aequaliter se habentibus, aquid quem non est personarum respectus, quod ad judicium & misericordiam attinet: judicio omnes contumaces, & perseverantes in peccatis usque ad mortem condemnat: misericordia omnes, qui conuertantur ad D E V M per fidem in IEsum Christum, recipit. Valem ergo consequentia ab uno ad omnes propter constantiam Dei in suis comminationibus & promissionibus. Ut Paulus Rom. 4. 23. ab uno exemplo Abraham colligit, omnes, qui credunt justificari fide absque operibus: Ita nos ab uno exemplo Lazarri recte concludimus, omnes affletos

C 6 in

ANTIDOTVM

in hoc mundo, modò retineant fidem Abrahæ, recipi à morte in finum Abrahæ, hoc est, in beatam requiem, promissam omnibus inuocantibus nomen Domini, juxta illud Ioel. 2. 32. Roman. 10. 13. Omnis qui inuocauerit nomen Domini, saluus erit. Quantumvis ergo affligimur in hoc mundo, statuamus Deum non aliter erga nos affectum esse, quam fuit erga Lazarum: Et firmâ fide promissionem hanc teneamus, Psal. 50. 51. Inuoca me in die tribulationis; eripiam te, et glorificabis me.

Collatio miseriae præsentis vitæ, et gloriae futuræ vitæ. Illa finem habet, hæc æterna est: illa momentanea est, hæc perpetua, quæ promissa est ijs, qui in fide perseverant, et in invocatione Dei ab hac vitâ discedunt. Sed per amarum est, inquires, toto vitæ tempore cruciar? Verissimum quidem hoc est: sed ista

ama-

A D V E R S V S D E S P E R .

amaritudo , si ei arcem diuinitus mon-
stratam adhibeas , vertetur in dulcedi-
nem , & tametsi in se manet amara , tibi
tamen suauissima videbitur . Ut enim
aque , quæ erant amarissimæ in Marath ,
injecto ligno à Mose , ex mandato Do-
mini , factæ sunt dulcissimæ , Exod . 15.
25. Sic nihil non fit credentibus suauis-
simum , si lignum illud crucis & suppli-
cij Christi addatur ceu condimentum .
Hoc sit , quando in nostris calamitatibus
viuâ fiduciâ recumbimus in Chri-
stum , qui pro nobis in ligno pependit , ut
omnia nobis amara fiant dulcia , fiduciâ
Christi , & spe beatæ & æternæ gloria ,
quæ in immensum excedit huius vita ca-
lamitates & misérias , quantumuis lon-
gissimas . Ut enim mare superat suâ quâ-
titate guttulam aquæ : ita gloria , quam
speramus , superat , immò supra modum
excedit omnes huius mundi calamita-
tes , &

ANTIDOTVM

tes, & miseras totius humani generis.
Quicunq^z, ergo conflictatur cum perpetuis
afflictionibus in hac vita, cogitat etiam
de immensa gloria, que proposita es^t
ijs, qui in invocatione Dei ex hoc mun-
do discedunt. Hanc collationem præ-
sentis miseriae & futurae glorie commen-
dant nobis Christus, Paulus, & Petrus.
Christus Matth. 10. 28. Nelite timere
eos, qui occidunt corpus, animam autem
non possunt occidere, sed timete potius
eum, qui potes^t & animam & corpus
perdere in gehennâ. Perdere hic non es^t
in nihilum redigere, sed aeternis cruciati-
bus affligere. Vult ergo Dominus, ut
cum affligimur in hac vitâ, duplarem
collationem instituamus, unam afflictio-
nis præsentis vitæ, & pœnarum acerna-
rum: Alteram afflictionis præsentis vi-
tae, & futurae gloriae in vitâ beatâ.
Quando ergo affligeris in hoc mundo, co-
gita

ADVERSVS DESPER.

gita, quām sit hæc brevis afflictio, quæ
ne momenti quidem rationem habet ad
pœnas aternas, quæ manent, omnes, qui
non conuertuntur ad Deum ante mor-
tem. Hinc in afflictione excitaberis ad
pœnitentiam, ut effugere horribiles illas
pœnas & aternas queas. Rursus quan-
do affligeris, cogita quām leuis pœna sit
hæc, si conferatur cum gloriâ sempiterna
vitæ credentibus in Christum promissa.
Hic rursus & ad pœnitentiam, & ad
patientiam excitaberis. Ad pœniten-
tiam quidem, ut fias particeps beatæ
immortalitatis. Ad patientiam vero,
ut propter spem promisse salutis ater-
num duraturæ, forti animo sustineas af-
flictiones huius vitæ, ac eas pro nibilo
habeas. Paulus 2. Corinth. 4. 17. Le-
uitas afflictionis nostræ supra modum
momentanea, aeternum supra modum
pondus gloriæ operatur in nobis, dum

non

ANTIDOTVM

non spectamus ea quæ videntur, sed quæ non videntur. Rom. 8. 18. Non sunt afflictiones huius vita condignæ ad futuram gloriam. Petrus 1. Pet. 5. 10. Deus omnis gratiæ, qui vocavit nos ad eternam suam gloriam, in Christo Iesu, paululum afflictos ipse vos perfectos reddat. Breuiter, cum habeamus duplex mandatum Dei: unum obedientiæ, alterum inuocationis: quies cruco quantumvis graui, premitur, sumus Deo obedientes sub cruce, in verâ patientiâ, ac ipsum inuocemus, qui dixit Psal. 50. 15. Inuoca me in die tribulationis, eripiam te, & glorificabis me.

De sextâ causâ Desperationis.

Sexta causa desperationis est diuina & longissima peccandi consuetudo, quâ homo se totum Diabolo subjicit, contemptu Deo & eius verbo. Nam qui impuri-

ADVERSVS DESPER.

puritati vita diutius indulgent, eorum
conscientia quasi cauterio inuritur, i.
Timot. 4. 2. ut jam non sentiant malum.
Qui ergo tales sunt, & sicuter in viam
reuocari possunt. Impius, ait Salomon
Proverb. 18. 3. cum in profundum pecca-
torum venerit, contemnit, id est, securus
sit, & contemnit judicium Dei, nec de
pœnitentiâ agendâ cogitat. Nihil ergo
periculosius est tali peccandi consuetu-
dine, quâ multi, prob dolor, in aeternum
excium præcipitantur. Quid hic dice-
mus? Si gratia superat peccatum, &
Deus non vult mortem peccatoris: neq;
hic omnino desperandum est. Nam cer-
tum est, quod bonitas Dei inuiter om-
nes ad pœnitentiam, donec in hac vitâ
fuerint. Roman. 2. 4. Etsi igitur pe-
riculosissima est longissima peccandi con-
suetudo, ut diximus, quâ texitur lon-
ga, & tristissima peccatorum catena:

tamen

ANTIDOTVM

camen misericordia Dei pœnitenti ex-
posita est. Sed hinc opus perito medico.
Ut enim in vitiis corporis medendis sit:
Ita etiam in peccatis hominum curandis
fieri necesse est. Vicia corporis alia fa-
cile curantur applicatione malagmatis:
alia opus habent sectione: ijs, qua sectio-
ne non curantur, ignis adhibetur, ut ex-
uratur vitium corporis. Sic alia pecca-
ta salutaribus admonitionibus emen-
dantur: alia obiurgationibus & minis
curantur: alia non nisi cruce & affli-
ctionibus sanantur. Cuius generis est
longa peccandi consuetudo, & inuetera-
ta, de qua nunc nobis sermo est. Latro
qui audiuit à Domino, cras eris mecum
in Paradiso, nunquam resipuisset, nisi
cruce fuisse eruditus: nam venerat in
profundum peccatorum. Huius Latro-
nis exemplum ideo proponitur nobis in
passione Domini, ut sciamus nullum pec-
catum

ANTIDOTVM.

catum tantum esse, neq; tam diuturnum,
quin possit sanari aspersione sanguinis
Christi: quod sit, quando homo conuerti-
tur ad Deum per fidem in IESUM Chri-
stum. Huius sanationis imago propon-
nitur nobis in Lazaro quadriduum mor-
tuo. Ut enim Dominus non solum po-
tuit sanare focrum Petri febricitantem,
cœcos, clados, leprosos, Item filiam Iai-
ri in lecto jacentem mortuam excitare,
Item filium Vidua iam exportatum ex-
tra Vrbem ut sepeliretur, verum etiam
Lazarum quadriduum iam fætentem in
sepulchro excitauit. Ioh. 11.14. His ima-
ginibus significatur, quod medicus ani-
marum nostrarum Iesus Christus possit
¶ recentia vulnera animæ, & inuete-
rata fætentiaq; sanare. Hic noster me-
dicus sanauit Manassem, Magdale-
nam, Latronem, & innumeros alios,
quantumuis in peccatis suis, veluti se-
pulti

ANTIDOTVM.

sepulti fætuerunt. Nemo ergo desperet
veniam, etiam si diutissimè in peccati lu-
tum & fætorem demersus fuerit. Si urit
igne crucis, & inde excitatur consci-
entia, quæ jam diu, tanq; mandragorâ
sopita jacuit, agat gratias Deo, qui di-
gnatus est sibi manum medicam adhibe-
re, & reuertatur à viâ suâ pessimâ, per
fidem in Iesum Christum. Quod si fecerit,
sanabitur à suo morbo, tam si fuerit
longissimus & periculofissimus. Semper,
aï fulgentius, delectatur Deus conuer-
sione nostrâ, nec tempus huiusmedi, quam
diu in hac vitâ es, posuit, quo propi-
tiari conuerso non possit, immò tempus
omne præsentis vicæ conuersioni nostræ
cognoscitur deputâsse. Idem: Nulla pro-
lixitas temporis, vel æquitati diuinæ, vel
pietati præjudicat. Pœnitentia nunq;
est apud Deum sera: in cuius conspectu
semper pro præsentibus habentur, tam
præ-

ADVERSVS DESPER.

præterita, quām futura. Si diuturnitas
peccatorum Dei vinceret misericordiam,
non in ætate mundi nouissimā veniret,
ut peccatum mundi pereuntis auferret.
Verūm hīc quilibet omnium primum co-
gitat, quām multa mala concurrant in
vno peccato. Primum in se est turpe et
abominabile, quo dignitas humanae na-
ture defœdatur, tanquam cæno immun-
dissimo et fœtidissimo. Secundò, pla-
cer mirum in modum impuris spiriti-
bus, id est, diabolis; nec quicquam dia-
bolis jucundius, quām ut homines for-
mati ad imaginem DEI, sui similes per
peccatum, euadant. Dominantur enim
diaboli per peccata hominum, iisq; pa-
scuntur, ut ait Augustinus. Tertiò,
DEO sancto et casto peccatum summè
displacet: nam est violatio legis diuine,
defectio à DEO, deformatio et indu-
ctio imaginis DEI, ad quam factus

est

ADVERSUS DESPER.

est homo: prouocatio iræ DEI in peccatorem: Quartò, peccatum nocet committenti: nam eum obstringit ad æternas pœnas, nisi fiat remissio. Quintò, aliis imitatione nocet: nam qui te peccantem imitantur, non solum ipsi rei fiunt æternarum pœnarum, verum etiam tuus reatus sic maior coram DEO, adeo ut Christus dicat de tali homine: melius esse, molâ asinaria alligata capiti eius demersum esse in mare.

Deinde cogita, quām grata sit Deo & angelis eius matura resipiscientia. Gaudium, inquit Dominus, angelis in cœlo super uno peccatore pœnitentiam a gente. Præterea cogita, quantum periculum sit in peccatis confundescere. Sera pœnitentia, ut ait Augustinus, raro vera. Multi tolluntur è medio subito præter omnem expectationem, multi traduntur in reprobam mentem. Pauci

admodum,

A N T I D O T U M

admodum, qui consenserunt in peccatis,
in viam reuocantur, sed obruuntur te-
nebris mentis & cordis, ut de pænitentiâ
agenda nunquam cogitent. Ambula-
bant, ait Sophonias cap. 1. 17. ut cæci,
quia Deo peccauerunt. Thesaurizant
sibi iram in diem iræ, & reuelationis iu-
sti iudicij Dei. Iuxta duritiem tuam
(ait Paulus, Rom. 2. 5.) et cor pæni-
tere nescium, colligis tibi ipsi iram in di-
em iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.
Cogita voluntatem tuam non posse muta-
ri à malo ad bonum sine gratiâ Dei, sed
magis magisq; in malo indurari. Ut e-
nim sole subtrahente suos radios, sponte
sequuntur tenebræ quæ magis magisq;
crescunt: Ita Deo subtrahente suam gra-
tiâ, sponte succedit peccatum, et scitq;
magis magisq;, donec hominem prorsus
oppreserit æternis tenebris. Nihil pro-
inde cutius est, quam citissimè conuerteri

D

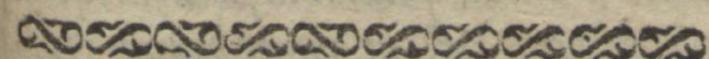
ad Do-

ANTIDOTVM

ad Dominum, & ambulare coram DEO
nostro sollicitè, inuocare Deum, gratias
agere Deo: audire, legere, & meditari
verbum Dei, exercere opera charitatis,
facere opera vocationis in timore Dei:
cogitemus, ideo diem mortis esse incer-
tum, non ut differamus, sed ut mature-
mus pœnitentiam. Iuuenibus enim mors
est in insidiis, senibus in ianuis. Memo-
rabile est Augustini dictum: Ne inquit,
desperando augeamus peccata, propositus
est pœnitentiæ portus: rursus ne speran-
do augeamus, datus est dies mortis in-
certus. Cogitemus igitur de extremo a-
etü vitæ, ut ille sit lætus: cogitemus de
futuro iudicio, imitantes diuum Hiero-
nymum, qui hac cogitatione se in timore
Dei continebat: Siue, inquit, comedam,
siue bibam, siue aliquid aliud faciam,
semper vox illa videtur sonare in auri-
bus meis: Surgite mortui, & venite ad
audi-

A D V E R S V S D E S P E R .

iudicium. Notetur h̄c consilium Augustini: *Vis à dubio liberari: Vis, quod incertum est, evadere: age pænitentiam, dum sanus es: si sic agis, dico tibi, quod securus es, quia pænitentiam egisti eo tempore, quo peccare potuisti.*

**E C P H R A S I S D O -
minicae Orationis.**

Pater noster [per fidem enim natūri sumus filij tui in dilectō tuo filio Iesu Christo.

Qui es in cœlis [quò nos vocas
hæredes tuos, & cohæredes Iesu Christi
filij tui dilecti.

Sanctificetur nomen tuum,
[hoc est, per veram notitiam tui, &
sanctificationem spiritus glorificetur. In

D 2   hunc

ANTIDOTVM

hunc enim finem omnia creasti, ut te sanctum agnoscant et glorifcent.

Veniat regnum tuum, [te in nobis regnante verbo, spiritu, iusticiâ, pace et gaudio in spiritu sancto.

Fiat voluntas tua, [de nobis et à nobis. De nobis quidem in salutem, quia tua voluntas est, ut omnes homines salui fiant, et ad agnitionem veritatis veniant: à nobis vero, ut tibi pareamus et faciamus, quæ tibi grata sunt, viuentes in iusticiâ et sanctitate verâ.

Sicut in cœlo & in terra, [ut tibi obediamus in terrâ, quemadmodum castissimi Angeli tibi obediunt in celis.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, [pasce et animas nostras pano vita æternæ, et corpora nostra terrenis alimentis, conserua agriculturam, conserua ministerium Euan-gelij, mitte fideles ministros verbi, da magistra-

ADVERSVS DESPER.

magistratum politicum iustum, tuere regem & alios, qui in dignitate sunt constituti vna cum subditis.

Et dimitte nobis debita nostra, [quoniam in multis labimur omnes, condona nobis ô pater quotidianos lapsus, ignosce erroribus nostris, viciosos affectus reprime, da gratiam spiritus & robur, vt in nobis peccatum non dominetur, sed vt illud subiectum reprimum.

Sicut & nos remittimus debitoribus nostris, [Quia vis, pater, tuum factum, quo remittis nobis peccata, esse regulam nostræ affectionis erga proximum: da nobis ex gratiâ, vt & nos remittamus debitoribus nostris, quantum quidem in nobis est, & expedit tuæ gloriae, & charitas proximi.

Et ne nos inducas in tentationem, [Ne permittas, vt caro no-

D 3 . . . stra,

stra, Mundus & Diabolus nos in tentationem inducant, ut vel dubicemus de tuo verbo, vel presumamus de viribus nostris, vel deficiamus à te vitâ nostrâ, ac tandem desperemus ac moriamur mortem aeternam.

Sed libera nos à malo [hoc est, & à Diabolo tentatore, qui nos felicitat ad defectionem à te DEO nostro, & à quouis malo, impediente quæ tua sunt gloria & nostra salutis.

Quia tuum est regnum, (ad quo nos vocas

Tua potentia, (quâ nos defendis & reprimis hostes.

Et tua gloria, (cuius nos reddes participes, propter filium tuum Dominum nostrum IESUM Christum. Cui vna tecum & spiritu sancto sit laus, honor, imperium in omnem aeternitatem.

Amen. (Fiat ô pater quæsumus, quod ex mandato filij tui nostri unici mediatoris te petimus, A M E N.

B R E

BREVIS REPETI-
tio doctrinæ de vni-
uersali Gratia.

P R A E F A T I O .

Dicitur Aulus Roman. 9. 10. 11.
mandatum Christi, quod
est Marci ultimo, decla-
rans; Ecclesiam DEI,
non infra angustos limites alicuius na-
tionis claudit: sed eam ad fines usq[ue] orbis
terrarum extendit: vnde sit, ut Ecclesia
iam sit & dicatur CATHOLICA,
hoc est, non vnius familie, nationis &
populi; sed vniuersalis per totum terra-
rum orbem dispersa. Mandatum Chri-
sti hoc est: Ite in mundum vniuersum,
prædicate Euangelium omni creature:
qui crediderit & baptizatus fuerit, sal-
uus erit: qui verò non crediderit, con-

D 4

demna-

DE V N I V E R S A L I

demnabitur. Omnis ergo qui credit,
cuiuscunq; nationis, conditionis aut sexus
fuerit, filius Dei nascitur, & secundum
præscientiam Dei electus est & præde-
stinatus ad vitam æternam. Qui vero
non credit, eius filius est, cuius opera
facit, hoc est, Diaboli: & secundum
præscientiam Dei reprobis est et abie-
ctus. Ex mandato filij sumatur Regula
de proposito patris, alias saluantis alias
damnantis, haec videlicet: Propositum
Dei de saluandis & damnandis manet
firmum, secundum verbum promissionis
& comminationis. Iam ad Paulum
veniamus.

Occasio: cap. 9. 10. II.

Cum Paulus Romanis scriberet, mul-
ti Romæ erant Iudei, quorum non
pauci calumniabuntur doctrinam Pauli
hoc modo:

Si IE-

GRATIA.

Si IESVS, quem prædicat Paulus,
esset Messias semini Abrahæ seu Israelitæ
promissus, recuperetur ab Israelitis:
quod non sit: & non prædicaretur gen-
tibus: quod sit. Hanc obiectionem Pau-
lus scripturis diluens definit, semen A-
brahæ seu veros Israelitas esse filios pro-
missionis, hoc est, eos omnes, qui insi-
stunt vestigijs fidei Abrahæ, siue à Ju-
daïs, siue à gentibus originem ducant se-
cundum carnem.

Sententia Trium: cap. Epist.

Paul. Rom. 9. 10. II.

Quemadmodum in familiis patrum,
videlicet Abraham & Isaac illi soli, qui
habebant promissionem, scribebantur
primogeniti & hæredes patrum suorum
in terrenis bonis, ut Isaac & Jacob, ex-
clusis Ismaële & Esau, qui non habe-
bant promissionem: Ita in vniuerso

DE VNIVERSA

mundo seu in familiâ Dei, illi soli, qui
habent promissionem adoptionis, scri-
buntur hæredes Dei in cœlestibus bonis,
ut Iesus Christus & in ipso omnis qui cre-
dit. Habent enim omnes credentes pro-
missionem adoptionis in Christo I E S V.
Nam in Christo per fidem nascuntur filij
DEI: & quia sunt filij, hæredes quidem
sunt DEI, cohæredes verò Christi, Ro-
man. 8. v. 17.

ORDO.

Disputatio Pauli Rom. 9.10.11. de
Ecclesiâ & de Prædestinatione quatuor
partibus constat: Exordio, Expositio-
ne, Contentione & Epiphonemate. Ego
autem hic tantum de expositione, non
nulla adjectam; cuius expositionis pro-
batio nobis sit Apostolica auctoritas.
Tunc enim sufficit rerum narratio seu
expositio, quando probatio in auctoritate
dicentis posita est.

Ex-

GRATIA.

Expositio disputationis Pauli-
næ hoc Argumento con-
tinetur.

Ve non omnes nati ex semine Abra-
hæ secundum carnem , sunt filij iure suc-
cessionis in terrenâ hæreditate , sed tan-
tum qui habent promissionem , vt Isaac
& Jacob cum suis posteris ; quorum mul-
ti fuerunt increduli & perierunt : Ita
non omnes , qui sunt filij iure successio-
nis , sunt filij D E I & hæredes cœlestis
hæreditatis : sed tantum qui habent pro-
missionem , vt omnes insistentes vesti-
giis fidei Abrahæ , id est , credentes ex
quibusvis parentibus orti , siue Iudæi
fuerint , siue gentiles : non enim est distinc-
tio . Partes huius Argumenti
ordine probantur & Typicè declaran-
tur.

DE UNIVERSALI
TTPVS.

Non omnes, qui sunt ex Israel (scilicet per carnalem propagationem) sunt Israel (iure successionis in hereditate) neq; quia sunt semen Abrahæ (carnale) omnes filij (iure successionis in paternis bonis) sed in Isaac (habente promissionem) vocabitur tibi semen (id est , Isaac reputabitur filius tuus & heros : non autem Ismael .)

Antitypon.

Hoc est (veritas Typo respondens hæc est) Non filij carnis (id est , non nati Deo vel ex sanctissimis parentibus , secundum carnalem nascendi modum) hi sunt filij Dei . (Adoptione & gratiâ) sed filij promissionis (id est , omnes , quibus facta est promissio Adoptionis in Christo IESV) reputantur in semen (annumerantur filii Dei ex quibuscumq; paren-

GRATIA.

parentibus orti secundum carnem.)
Est autem hic diligenter obseruanda
duplex promissio: una hæreditatis ter-
renæ, quæ est seminis Abrahæ, cui fa-
cta est promissio de terrâ Chanaan: Al-
tera hæreditatis cœlestis, quæ est semi-
nis Dei, hoc est, omnium credentium.
Omnes enim credentes, quia per fidem
sunt in Christo (cuius Typus fuit Isaac)
semen Dei sunt. Ex hac Typi & An-
titypi collatione sequens demonstratio
concluditur:

Quemadmodum in familia Abrahæ
& Isaac illi soli, qui habebant promis-
sionem, reputabantur filij primogeniti &
hæredes paternæ & terrenæ hæreditatis,
exclusis cœteris fratribus secundum car-
nem: ita in uniuerso mundo (id est, in
familia Dei) illi soli, qui habent pro-
missionem Adoptionis, censentur filij
Dei & hæredes paternæ & cœlestis hære-
dita-

DE UNIVERSA
ditatis, exclusis omnibus promissionem
non habentibus.

Iam autem omnes credentes habent
promissionem Adoptionis, iuxta dictum,
Iohann. cap. I. v. 12. &c. Quotquot re-
ceperunt eum, dedit eis potestatem, filios
Dei fieri; his, qui credunt in nomen eius;
qui non ex sanguinibus, neque ex volun-
tate carnis, neq; ex voluntate viri; sed
ex Deonati sunt. Marci ultimo: E-
untes in mundum vniuersum, prædi-
cate Euangelium omni creaturæ: qui
crediderit & baptizatus fuerit, saluus
erit: qui verò non crediderit, condem-
nabitur. Gal. 3. v. 22. Conclusit scri-
ptura omnia sub peccatum, ut promissio
ex fide Iesu Christi daretur credentibus.

Omnis igitur qui credit, filius Dei
est, electus & heres cœlestis heredita-
tis, rejectis omnibus incredulis. Qua-
propter constans & firma, secundum pro-
posi-

GRATIA.

posicium Dei, stat vniuersalis cùm promissio, tūm comminatio. Promissio quidem: *Omnis qui credit, saluabitur, ut filius & electus Dei.* Comminatio verò: *Qui autem non credit, peribit, ut à Deo reiectus,* Iohann. 3.v.36. Quantum autem ad infantes Christianorum attinet, participes manent ut veri rumi radicis & pinguedinis oliuæ, hoc est fœderis initi inter Deum & Abrahamum semenq; eius (cuius rei testimonium est Baptismus) idq; donec stererint in radice, & non defringantur aut præcidantur propriâ incredulitate. Roman. 11. vers. 20.

Hinc etiam manifestum est, cùrnam Electio sit particularis, tametsi gratia est vniuersalis. Gratia enim pendet à sola misericordia Dei, volentis non mortem, sed vitam peccatoris conuertentis se. Electio autem pendet ex conditione fidei

DE UNIVERSALI

fidei, quæ fides non est omnium: quia
multi se contumaciter opponunt Euangeliū & Spiritui sancto. Huc pertinet
querela Domini: Multi sunt vocati,
pauci vero electi.

Porro quoniam Paulus sex gradus
actionum DEI, in hoc Argumento
ponit; eos breviter declarabo: sunt enim
hi gradus.

Præscientia.

Electio.

Prædestinatio.

Vocatio.

Iustificatio.

Glorificatio.

Horum tres primi gradus ad consilium
DEI referuntur: Tres posteriores
ad executionem pertinent. Nam quos
præsciuit, elegit, prædestinavit ab aeterno;
hos vocat in tempore, iustificat &
glorificat.

Præ-

GRATIA.

Præscientia DEI est certa notitia in Deo, quâ Deus ab æterno omnia futura, ex qualibuscunq; causis euentant, præscit. Hac ergo præscientiâ præsciuit Deus, & eos, qui credituri essent, & qui contumaciter se opponerent Euangeliō: neq; tamen sit aliquid, quia Deus hoc præsciuit. Iudas non prodidit Christum: quia hoc Deus præsciuit & Prophetæ prædixerunt: sed quia Iudas ex suapte maliciâ suum Dominum erat proditurus, Deus hoc præsciuit & prophetæ prædixerunt.

Electio est duplex: una terrena, quâ quis eligitur ad certam dignitatem & officium in terrâ, ut Isaac eligitur in hæredem Abrahæ, Jacob ad jus primogeniti in familiâ Isaac, David in Regem, &c. Altera cœlestis, quæ est credentium Adoptio in filios Dei, hæc fit secundum præscientiam, 1. Pet. 1. Etis

DE VNIVERSA
& gloriam, Rom. 8. & Medij ad glo-
riam videlicet prædicationis crucis (quæ
sapientia Dei est. 1. Cor. 2. v. 7.)

Quando scriptores extendunt voca-
bulum prædestinationis & ad saluandos
& ad damnandos, in hunc modum defi-
nienda est:

Prædestination, secundum præscien-
tiam Dei, est præordinatio omnium ho-
minum, credentium quidem ad salutem,
incredulorum verò ad damnationem.
Hæc definitio congruit cum mandato &
promissione Christi, Marci ultimo: con-
cluditur ex disputatione Pauli, & habet
totius scripturæ consensum.

Vocatio fit in tempore, per prædica-
tionem Euangeli, unde & uñtōi di-
cuntur propriè Paulo, qui vocati veni-
unt profientes Christianismum. Atq.
hæc vocatio Dei est à p[ro]p[ter]e u[er]o,
Rom. ii. v. 29. Huius enim Deum non
pœni-

GRATIA.

pœnitent. Vult ergo Deus omnium, quos
vocat, salutem, modò eam fide amplecti
velint, ueste nuptiali induti.

Iustificatio est vocati & credentis
Euangelio absolutio à peccato, imputa-
tio iusticie Christi & acceptatio gratuita
ad vitam æternam.

Glorificatio sequitur iustificationem.
nam quos iustificauit, hoc etiam significa-
uit & in præsenti vitâ & in futurâ, idq;
maximè ubi liberati ab insidijs hostium
triumphabimus cum Christo in omnem
æternitatem.

Sed cur Paulus in enumeratione ho-
rum graduum utitur tempore præterito
vocauit, iustificauit & glorificauit; cum
multi nondum nati sint vocandi, iustifi-
candi, glorificandi? Respondeo. Hoc
fit propter duo: videlicet propter certi-
tudinem euentus & propter præscientiâ
vocantis. Nam propter præscientiam

DEI,

DE UNIVERSALI

DEI, Christus Ioh. 10. v. 16. ait: Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere.

Paulus et si ad tempus fuit lupus rapax, vastator ouilis Domini: secundum tamen præscientiam Dei fuit ouis: Nam conuersus ad Deum fit ouis obediens vocis pastoris sui. Atq; ita multi sunt hodiè vastatores ouilis Christi, ex quibus tamen aliqui secundum præscientiam Dei sunt oves, quos Christus voce Euangelij adducturus est suo tempore. Iam ad Typos & Antitypa redeamus.

Paulus duos Typos proponit, ex quibus colligit propositum Dei de Elecione & Reprobatione.

Primus Typus.

Ut Abraham pater in suâ familiâ fuit Typus Dei patris in uniuerso mundo: Ita Isaac filius fuit Typus Christi
(et in

GRATIA.

(Et in Christo omnis credentis) reiecto
Ismaele Typo incredulorum.

Ut Isaac est filius Abraham Naturâ
& Electione: Naturâ, quia ex semine
Abraham natus est: Electione, quia
prælatus est Ismaeli in successione: ita
nō aeternus est filius Dei Naturâ
& Electione: Naturâ quidem, quia est
eiusdem essentiæ cum patre: Electione
verò, quia in assumptione humanitate na-
tus est filius, ut ius habeat solus cœle-
stis hereditatis seu regni paterni. Sic
omnis homo est filius Dei creatione: at
qui credit, nascitur filius Dei etiam re-
generatione.

Secundus Typus idem
significans.

Sicut Isaac pater in suâ familiâ fuit
Typus Dei patris in vniuerso mundo:
ita Jacob filius fuit Typus Christi (et
in Christo omnis credentis) reiecto Esau,
Typo

DE VNIVERSA

Typo incredulorum. Hinc in hanc sententiam concludit Paulus de proposito Dei alios eligentes, alios prætereuntis.

Quemadmodum propositum Dei manet secundum promissionem, quâ Deus elegit Isaac in filium Abrahæ et in eiusdem hæredem in terrenis bonis, excluso Ismaele à successione: ita propositum Dei manet firmum secundum promissionem, quâ Deus elegit Christum in filium et hæredem cœlestium bonorum, de quo Ps. 2. sic scribitur: Narrabo decretum: Dominus dixit ad me: Filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula à me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. Huic addit comminationem, Adhortationem et Promissionem. Comminatio est hostium: Conteres eos, id est, contumaces Iudeos, in virgâ ferreâ, id est, gladio Vespasiani. Hortatio est ad dociles: Oscula-

GRATIA.

Osculamini filium. Promissio: Beati omnes, qui confidunt in eo.

Ut autem adhuc omnia fiant clariora, Schema propono, in quo omnia tanquam in speculo cernentur.

Schema.

1. Abraham.	1. Deus.	1. Deus.
2. Isaac.	2. Christus.	2. Renatus.
3. Promissio.	3. Promissio.	3. Promissio.
4. Hereditas.	4. Regnum.	4. Vita æter-

Declaratio. na.

Quemadmodum Isaac solus, secundum promissionem, fuit filius & heres Abrahæ in terrenis bonis: ita Iesus Christus Filius hominis solus, secundum promissionem, est filius & heres Dei in regno patris. Atq[ue] hoc est, quod Dominus Nicodemum instruens de vita æternâ obtainendâ, magnâ cum asseveratione testatur, cùm ait Iohan. 3. v. 13. Nemo

E ascen-

DE UNIVERSALI

ascendit in cælum, nisi qui descendit de
cælo, Filius hominis (Jesus Christus) qui
est in cælo. Ergo Filius hominis Jesus
Christus solus ius habet regni paterni.

Quid igitur h̄ic dicemus de homi-
nibus aspirantibus ad cœlestem hæredi-
tatem, cùm hæritas illa sit solius
IESV Christi Filij hominis? Cùm
certum sit, & ex Typo & ex affeuer-
tione Domini constet, neminem ascende-
re in cælum, nisi solum Filium homi-
nis (qui & Filius DEI est IESUS
Christus) necesse est, ut qui cœlestem
hæreditatem appetit, per regeneratio-
nem inseratur Filio hominis (id est,
IESV Christo) ut eius membrum fiat,
atq; adeò unus cum ipso. Ob hanc cau-
sam se h̄ic Filium hominis nominat,
nimirum ut ipsi iuncti efficiamur Filii
Dei, quo nobis in illo ascendere in cælum
liceat. Ideo Dominus dicit Nicodemo

Johan.

GRATIA.

Iohann. 3. vers. 5. Nisi quis natus fuerit ex aquâ & Spiritu, non potest introire in regnum Dei: quod natum est ex carne, caro est (id est, qui nascitur ex Adam, Adam nascitur, damnatus à damnato) Quod natum est ex spiritu, spiritus est (hoc est, qui natus est ex D E O, filius Dei est, & spiritu Dei agitur.)

Porrò, quomodo homo filius iræ nascatur filius Dei, docent Iohannes & Paulus: ut alios testes præteream. Iohannes quidem capit. I. versu: II. ait: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri; ijs, qui credunt in nomen ejus; qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri; sed ex D E O nati sunt. Nam credendo purgamus à peccatis nostris sanguine Christi, iustificamur iusticiâ

E 2

Christi,

DE UNIVERSALI

Christi, credentibus imputata, regeneramur spiritu Christi et nascimur filii Dei; qui spiritus Christi in corde credentium spirat nouos motus congruentes legi Dei. Horum omnium (quae adiuncta sunt fidei) hoc est, purgationis à peccato, iustificationis per iustitiam Christi nobis credentibus imputatam, & regenerationis per Spiritum sanctum, Baptismus Symbolum est. Nam baptizati in Christum, Christum induunt cum suis meritis, modo credant: nam sine fide Baptismus in Adultis otiosus est, sicuti circumcisio in Iudeo non credente, Rom. 2. Vers. 28. Paulus vero, Galat. 3. Vers. 26. ait: Omnes vos filii Dei estis per fidem in Iesu Christo, hoc est, Omnes credentes, quia sunt in Christo Iesu nati, sunt filii Dei & dicuntur.

Cæterum quia iusticia Dei requirebat aut paenam commeritam peccatorū,

aut

GRATIA.

aut, λόγον, quo satisficeret justicia Dei; Dominus ipse & Typo & claris verbis erudit Nicodemum de satisfactione seu λόγῳ. Typus est Ioh. 3. v. 44. Sic ut Moses exaltavit serpentem in deserto: ita oportet exaltari Filium hominis, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Typo sub-jungit hæc clara verba, v. 16. Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam: Quia scilicet jam unus est cum Christo herede vitæ æternae, seu regni paterni.

In hanc sententiam accommodat Paulus Typum Isaac ad credentes, Gal. 4. v. 28. Nos autem, fratres secundum Isaac promissionis filij sumus, hoc est, explicata similitudine: Sicut Isaac fuit filius Abrahæ secundum promissionem (nam Isaac fuit Typus & Christi &

E 3 mem-

DE UNIVERSALI

membrorum eius, siquidem caput & membra unus Christus sunt) ita omnes credentes sunt Filii Dei secundum promissionem, de qua supra dixi.

OBJECTIO.

Isaac electus est in heredem Abraham sine fide propriâ, similiter & Iacob à Deo accepit ius primogeniti, antequam natus esset in hanc lucem: An igitur & nos electi sumus absq; conditione fidei nostræ? Respondeo. Abraham de Isaac futuro herede facta est à Deo missio. Hanc missiōnē fide apprehendit Abraham; nam credidit Deo promittenti ac dicēti: in Isaac vocabitur tibi semen. Rebeccæ matri Iacobi & Esau facta est missio de jure primogeniti Iacobi. Hanc missiōnē fide amplexa est Rebeccæ, tribuens Deo laudem veritatis in suis missis. Etsi autem Isaac pater filium Esau, propter cursum & industria-

am in

GRATIA.

am in venatione, pratulerit Iacobo, & voluerit, ipsum jure primogeniti gaudere: Rebecca tamen mater sancto quodam, ut ita dicam, dolo effecit, ut Isaac pater Iacob filio jus primogeniti cum benedictione conferret. Hic ergo tenendum est discrimen inter singularem promissionem & communem.

Singularis promissio terrenæ dignitatis non derogat communi promissioni hæreditatis cœlestis: quarum illa absolute est, hæc conditionata.

In familiâ Abrahæ, Ismael & Isaac habebant communem promissionem hæreditatis cœlestis; quæ ipsis circumcisione, tanq; sigillo DEI obsignata fuit. Huic non derogat singularis promissio, quæ facta est Isaaco de hæritate terrenâ patris sui Abram, excluso Ismaele.

In familiâ Isaac, Jacob & Esau communem promissionem habuerunt cœlestis

E 4   hære-

DE UNIVERSALI

bæreditatis per fidem obtinendæ, quæ ipsis
sigillo Dei, nempe circumcisione, obsigna-
ta fuit. Huic communi promissione non
derogat promissio facta Isaaco de jure
primogeniti.

In familiâ Iesse Septem fratres fu-
re, qui omnes communem promissionem
hæreditatis cœlestis, testante circumcisio-
ne, habuerunt. Huic communi promis-
sioni non derogat singularis electio, quod
Daud minimus fratrum suorum electus
est in Regem.

Ad eundem modum in familiâ Dei,
id est, in vniuerso mundo, communis
promissio vitæ æternæ est omnium cre-
dientium. Huic communi promissione ni-
bil derogat diuersitas officiorum & vo-
cationum in mundo, modo Decalogo non
aduersentur.

Omitto, quod omnibus notum est,
non omnia requiri in Typo, quæ in An-
titypo

ILLIA GRATIA.

titypo concurrunt, alioqui Typus & Antitypon idem essent. Nunc autem sunt discreta: siquidem Typus umbræ, & Antitypon corporis rationem habet. Sic discernit Paulus ad Hebr. 10. v.1. Umbram habuit lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum.

Discernendum est igitur accurate inter personalem electionem ad certum munus in terris, & communem vocacionem omnium hominum ad hæreditatem in cœlis, cum unus sit Deus omnium, ut creator, ita & Saluator. Illa pendet à sola voluntate vocantis: haec pariter & à voluntate vocantis, & à fide vocari. Qui enim non credit (de adultis loquitur) ad hæreditatem cœlestem nequamadmittitur, ut qui extra corpus Christi in peccatis suis adhuc hæret.

Electus fuit David in Regem populi Dei, similiter & Saul. Electus fuit

E 5

Pe-

DE UNIVERSALI

Petrus in Apostolum, sicut & Iudas.
Hæc Electio non in omnibus similem
habuit exitum. Dauid enim & Petrus
saluati sunt fide, rejectis Saule & Iudâ,
ob suam contumaciam.

Sciendum proinde est, quod ut Isaac
& Jacob non sunt saluati, quia ille fuit
heres Abraham, hic primogenitus in fa-
miliâ Isaac; sed quia crediderunt: ita
Ismael & Esau non sunt damnati, quia
exclusi erant à familijs patrum suorum,
propter politicum finem; (voluit enim
Deus in plures quasi colonias distribuere
posteritatem Abraham, ut constaret, ex
quâ tandem familiâ Christus nascere-
tur) sed saluati sunt, modò crediderunt.
Nam omnibus ex aequo data fuit cir-
cumcisio, quæ erat signaculum Dei, quo
designauit Deus justiciam omnibus cre-
dentibus, non minus Ismael & Esau,
quam Isaac & Jacob. Circumcisio enim

(ut

GRATIA.

(ut promissio Dei) fidem circumcisii pos-
tulabat. Fieri igitur non potest, quin
Dominus illorum resipiscentiam et sa-
lutem voluerit. Sunt enim αμεταμέ-
λητα χαρίσματα οὐκ οὐδῆνας εἰσί.
Rom. ii. v. 29. Piè igitur Lutherus ex
Esau reconciliatione et pietate erga pa-
trem mortuum, resipiscentiam et salu-
tem ejus colligit, tanquam ex fructu
arborem.

Conueniunt quidem vmbra & veritas, seu Typus & Antitypon in tribus. Nam ut Isaac & Iacob electi sunt ad certas functiones in terrâ, nullâ neq; originis sanctæ, neq; conatus paterni, neq; meritorum priorum habitâ ratione: ita credentes sine sanctitate majorum, sine conatu parentum, & absque meritis proprijs electi sunt ad hereditatem coelestem, sed mediante fide Christi, quæ de alieno & non de suo glo-

E 6 riatur.

DE UNIVERSALI

riatur. Teneatur dictum Domini absq;_z
omni Sophisticâ : ite in mundum vniuer-
sum , & prædicate Euangelium omni
creaturæ : qui crediderit & baptizatus
fuerit, saluus erit : Qui verò non cre-
diderit, condemnabitur. Habet hic aper-
tam distinctionem à Domino nobis com-
mendatam inter Electos & Reprobos.
Electi sunt credentes, qui verò non cre-
diderint, reprobi sunt.

Porrò, quòd promissio Adoptionis
in Christo non claudatur ita angustis ter-
minis, ut quidam volunt ; sed potius ex-
tendat, se promiscue ad omnes homines,
cuiuscunq;_z fuerint nationis, conditionis
& sexus, manifestum es^t. Sic enim
Paulus Galat. 3. v. 28. ait: Non est Iu-
dæus, neq;_z Græcus (hic tollitur natio-
num distinctio) Non es^t seruus, neq;_z li-
ber (hic remouetur dignitas & obscuri-
tas personarum (Non es^t Masculus,

neq;_z

GRATIA.

neque Fæmina (hic adimitur sexuum
differentia) sed omnes vos unus estis
in Christo Iesu. Roman. 3. v. 23. Non
est distinctio, omnes enim peccauerunt et
destituuntur gloria Dei, justificati ipsius
gratia per redemtionem, quæ est in
Christo IESU. Rom. 10. v. 12. Non est
distinctio Iudæi et Græci: idem enim
Dominus omnium est, diues in omnes,
qui inuocant eum. Omnis enim, qui inuocauerit
nomen Domini, saluus erit, idq;
secundum propositum et euangelium Dei:
que duo, nempe propositum et euangelium
Dei, non alibi querenda sunt, quam in
verbo DEI. Propositum immutabile,
Gen. 3. v. 15. exprimitur: Semen mulie-
ris conteret caput serpentis. Hoc propositum
Dei ex mandato Christi, Marci 16.
concludi, suprà diximus. Omnes ergo,
qui hanc promissionem fide amplectun-
tur, electi sunt, et adoptione filij secun-
dum

DE UNIVERSALI

dùm propositum Dei. De Beneplacito
ipse pater testatur, Matth. 3. versu. 17.
*Hic es ē Filius meus dilectus, cōs̄t̄ eū-
dóκησα.* Et Angeli canunt: Homini-
bus eudonia, id est, homines accepti sunt
patri in Christo. Beneplacitum ergo Dei
non es ē alibi quærendum, quām in Chri-
sto, in quo solo omnes, qui credunt, acce-
pti sunt Deo, ut dilecti in dilectio. Nec
aliud vult prædestinationis vox, vt su-
prā clarissimè ostendimus.

Qui igitur quedam dicta Pauli tor-
quent ad confirmādam suam sententiam
de particulari gratiâ, quasi Deus non
vellet omnium hominum salutem, Spi-
ritui sancto in Paulo loquenti injuriam fa-
ciunt, & Typos, quibus Paulus utitur,
non recte accommodant ad suam parti-
cularitatem probandam. Non enim, ut
par est, distinguunt inter electionem Ty-
picam, terrenam & temporalem, quæ est
posteriorum

GRATIA.

posteriorum Iacob: Et Electionem veram, cœlestem & æternam, que est filiorum Dei, hoc est, omnium credentium.

Habes, mi frater, sententiam veram de Electione & Adoptione credentium in filios Dei luculenter expressam, quam, ut spero, mecum amplecteris, quæ suauissimos fructus in corde credentium producit, videlicet certam expectationem promissæ salutis, gratiarum actionem, timorem DEI castum, inuocationem, charitatem erga proximum, patientiam in cruce; & alios fructus Spiritus.

In hac doctrinâ qui constanter persistet, firmâ suæ salutis anchorâ nititur: vnde fit, ut non turbetur ullis Stoicorum somnijs, quæ alios dubitatione frangunt, alios perplexitate inuoluunt, multos carnaliter seculos efficiunt, non paucos in desperationem impellunt, vt

prorsus

DE UNIVERSALI

prorsus à Christo deficiant, qui Christus omnibus ex aequo datus es: sed cum hac conditione, si oblatam Christi gratiam fide acceperint, ac, ut decet filios Dei, retineant fidem & bonam conscientiam usq; ad finem.

Porrò, quoniam salus nostra ex fide pendet, hic duo de fide adjiciam. Primum, tradam discrimen inter fidem animalis hominis ac spiritualis: Seu quod idem es, inter fidem Philosophicam et Christianam. Alterum, Modum exponam, quomodo fidem spiritualis hominis, seu Christianam consequamur.

Discrimen hoc es: Animalis homo non percipit, quae sunt spiritus Dei, hoc est, doctrinam spiritualem non intelligit. Quare? Quia fides animalis hominis, quae et Philosophica dicitur, continet se intra rationis fines, non transgreditur humanae naturae usum, non ultra ex-

GRATIA.

tra experientiae terminos progreditur.
Verum fides spiritualis hominis, quæ
Christianæ dicitur, quia verbo Dei nitit
transgreditur rationis fines, naturæ
humanae usum & experientiae terminos.
Ut ergo animalis homo seu Philosophus
credit, secundum operationem potentiae ro
boris naturæ; ex quo sit, ut etiam viuat
tantum secundum animam carnis vitia
tæ & vitiosæ: ita spiritualis homo seu
Christianus credit, secundum operatio
nem potentiae roboris Dei, Rom. 4. v. 18.
&c. Ephes. 1. v. 19. Ex quo sit, ut etiam
viuat secundum spiritum renouata
mentis.

Quomodo autem hanc fidem, quâ
nascimur filij Dei, consequamur, iam vi
deamus. Dominus ipse, Ioh. 17. v. 20.
& Paulus Rom. 10. v. 17. mittere nos
ad verbum, ex cuius auditu fides conci
pitur; hac enim creditur verbo Euange
geliij,

DE UNIVERSALI

geliij, non sine gratiâ Spiritus efficacis in verbo. Deinde hanc fidem natus homo excitatur ad inuocationem Dei, in quâ inuocatione fides fiduciae in corde creatur. Nam iuxta filij Dei promissionem pater dat Spiritum sanctum peccatis eum. Hic Spiritus sanctus cor nouum creat in homine, dum in eo fidem excitat eumq; regenerat: atq; hac fide homo justificatur et acceptus es Deo in dilectio. Hujus ordinis exempla habemus in peccatrice, Lue. 7. in Davide, in Manasse, in Publicano, in Latrone: ut interim taceam omnium sanctorum experientiam. Hac fides justificans dicitur et donum Dei et opus Dei. Donum quidem Dei, quia gratis peccati datur: opus vero Domini, quia accepta es Deo, ut summum opus hominis, quo homo Deo acceptus es. Capernaite, Iohan. 6. interrogant Dominum his verbis: Quid faciemus, ut operemur

GRATIA.

operemur opera D E I (id est, opera
D E O grata) quibus Dominus respon-
dens ait: *Hoc est opus D E I, vt cre-
dat is in eum, quem misit ille.* Fides igi-
tur opus D E I dicitur, quia ea summè
D E O placet, propter quam etiam reli-
qua obedientia grata est, & sine qua ni-
bil placet.

Hic obiter teneatur differentia ope-
ris Dei: dicitur enim opus D E I tri-
pliciter. Primo opus D E I dicitur,
quod ipse facit gubernans & conseruans
secundum suam prouidentiam omnia.
Secundo opus D E I diciuntur, quod Deo
probatur, vt fides, Spes, Charitas, &
que ex his manant. Tertio opus D E I
dicitur, non quod ipse facit, sed quod per-
mittit, vt eo utatur ad suam gloriam
illustrandam. Ut induratio Pharaonis,
que tamen obduratio habuit suam pro-
priam causam in Pharaone, videlicet
tyran-

DE UNIVERSALI

tyrannidem & crudelitatem in peregrinum populum. Quemadmodum Pharaeo etsi permisum erat ei, saeire in populum Israel, idq; probandi eius causâ: tamen non potuit suâ potentia impedire promissionem DEI, factam filijs de terrâ Chanaan possidendâ: Ita Satanus etsi permisum est ei, in mundo saeire in Ecclesiam DEI, idq; probandi eius causâ: tamen non potest suâ potentia impedire promissionem factam Filiis DEI de regno cœlesti possidendo. Atq; ita DEVIS vitetur malitia Diaboli & Pharaonis in suam gloriam. Quemadmodum enim nos saepe bonis operibus DEI male utimur in nostrum damnum: ita Dominus semper nostris malis operibus & Diaboli bene utitur in suam gloriam, secundum suam sapientissimam prouidentiam.

Verum quoniam fides, ut ex dictis patet,

GRATIA.

patet, non est humanarum virium tantum, sed donum DEI, tenenda est hæc Regula :

Quicquid mandat Dominus, ut faciamus, hoc ipsum jubet Dominus, ut petamus ; significans non solum conatum hominis & auxilium Diuinum simul requiri, verum etiam Deum promptum esse ad præstandum, quod juxta voluntatem ipsius petimus. 1. Iohann. 5. vers. 14. Si quid petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos : hoc est, quod Dominus ipse magnâ assueratione ait, Iohann. 16. v. 23. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, hoc dabit vobis. Nemo igitur dubitet, quin credere possit, modo fidem à Deo petat, qui omnium vult salutem, juxta promissionem constantissimam Dei. Ezech. 33. vers. 11. Vnuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur

DE UNIVERSALI
tatur impius à viâ suâ et vivat.
Huic aeterno Deo, cum Filio aeterno
& Spiritu sancto, sit laus, honor,
gloria, imperium, in omnem
eternitatem: A-
M E N.

Consolatio Christianorum est dul-
cis & jucundus conscientiae sensus ex fi-
de Adoptionis in Christo, et ex spe glo-
rificationis per eundem, per spiritum
sanctum excitatus, cum pio
viviendi & moriendi
proposito.

ROSTOCHII
Excudebat Stephanus
Myliander.

Sumpcibus Laurentij Albrechts Ciuis
ac Bibliopolæ Lubecensis.

A N N O
M. D. IC.

